

Устав Српске православне цркве

друго издање

СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА

БЕОГРАД

1957

*обнародован је први пут у „Гласнику“, службеном листу Српске православне цркве
бр. 7—8 од 1 августа (19 јула) 1947 год.*

Штампарња »САВА МИХИЋ« — Земун

12 VI/30 V 1947.год

I Основне одредбе

Члан 1

Српска православна црква је једна, недељива и аутокефална. Она своје верско учење јавно исповеда, своје богослужење јавно врши и самостално управља и уређује црквеноверске послове.

Српска православна црква одржава догматско и канонско јединство са осталим православним Црквама.

Члан 2

Српска православна црква има достојанство Патријаршије.

Члан 3

Српска православна црква има овакав свој грб:

На патријарашком плашту порфирне боје, украшеном двоструким крстом с десне и архијерејским жезлом с леве стране, у средини штит са златном архијерејском круном над њим; на плавој горњој половини штита с десне стране кула светог Саве у Хиландару, с леве црква манастира Пећске патријаршије, обоје беле боје; на белој доњој половини у средини златан крст са четири једнака крака и по једним златним огњилом у сваком углу крака.

Члан 4

Службени језик Српске православне цркве је српски са писмом ћирилицом. У изузетним, оправданим случајевима, може се отступити од ове одредбе у погледу језика за унутрашњу употребу, у којим случајевима доноси специјалну одлуку Свети архијерејски синод на основу ове одредбе.

Застава Српске православне цркве је тробојка: црвено-плаво-бело, са златним крстом и огњилима.

Члан 5

У Српској православној цркви правна су лица: Патријаршија, епархије, црквене општине, манастири, задужбине, самосталне установе или такви фондови и према црквеној намени, поједини храмови.

Ова правна лица способна су да по прописима закона стичу и држе како покретна тако и непокретна добра, и врше сва права и обавезе које им као таквима припадају.

Члан 6

Српска православна црква самостално управља и слободно располаже црквеном имовином, црквеним фондовима и задужбинама (закладама), у границама овога Устава и државних закона.

Црквене власти самостално одлучују о примању задужбина које су намењене црквеним задацима.

Српска православна црква самостално врши контролу својих прихода и расхода.

Имовина Српске православне цркве служи само циљевима Цркве, и не може се ни под којим видом од ње одузимати ни на друге циљеве употребљавати, осим случаја експропријације предвиђене законом.

Члан 7

Српска православна црква управља се на основу:

- а) Светог писма и Светог предања према учењу свете православне Цркве;
- б) правила васељенских сабора и од њих признатих правила апостолских, помесних сабора и светих Отаца;
- в) одредаба помесних сабора и патријаршиских синода, уколико их је усвојила Српска православна црква;
- г) на основу прописа овога Устава;
- д) уредаба, правилника и начелних одлука надлежних црквених власти.

Члан 8

Уређење Српске православне цркве је црквенојерархиско и црквеносамоуправно.

Црквена власт духовна, црквенодисциплинска и црквеносудска, по канонима и уређењу Српске православне цркве, припада само јерархији. Ту власт јерархија врши преко својих јерархиских претставника и органа.

Епископска власт у заједници са свештенством и народом преко својих самоуправних претставника и органа, уређује и управља пословима имовинским, задужбинским (закладним), фондовским, као и другим пословима који се овим Уставом предвиђају.

Имовинско-правне интересе Цркве пред државним властима и пред другим лицима заступају они црквени органи који су одређени овим Уставом.

Члан 9

Црквена кривична дела и казне су оне које су прописане овим Уставом у духу канона православне Цркве.

Члан 10

У Српској православној цркви ове су црквенојерархиске и самоуправне власти, тела и органи:

- 1) Патријарх, Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод, Велики црквени суд, Патријаршиски савет, Патријаршиски управни одбор;
- 2) епархиски Архијереј, Епархиски црквени суд, Епархиски савет, Епархиски управни одбор;
- 3) архијерејски намесник;

- 4) парох;
- 5) Црквеноопштински савет и Црквеноопштински управни одбор, и
- 6) настојатељ и манастирско братство.

Члан 11

Све црквене власти, тела и органи Српске православне цркве имају своје печате са црквеним грбом у средини и натписом унаоколо, и то:

- 1) Архиепископ пећски, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски
- 2) Свети архијерејски сабор Српске православне цркве;
- 3) Свети архијерејски синод Српске православне цркве;
- 4) Велики црквени суд Српске православне цркве;
- 5) Патријаршки савет Српске православне цркве;
- 6) Патријаршки управни одбор Српске православне цркве;
- 7) Православни Епископ (Митрополит) Епархије Н. у Н.;
- 8) Црквени суд православне епархије Н. у Н.;
- 9) Епархиски савет православне епархије Н. у Н.;
- 10) Епархиски управни одбор православне епархије Н. у Н.;
- 11) Православно архијерејско намесништво Н. у Н.;
- 12) Српска православна парохија Н. у Н.;
- 13) Српска православна црквена општина у Н.;
- 14) Српски православни манастир у Н.

У случају потребе могу се називи под тач. 12, 13 и 14 овог члана мењати. О овоме одлучује Свети архијерејски синод на предлог надлежног Архијереја.

Епархије, манастири и друге установе, које имају своје историске печате, могу их задржати и даље у употреби.

Члан 12

Српска православна црква је епископална; њена главна административна подела је на епархије, како у црквенојерархиском тако и у црквеносамоуправном погледу.

Члан 13

На челу Српске православне цркве је Патријарх српски, као њен врховни поглавар.

Титула је Патријарха: Архиепископ пећски, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски.

На челу сваке епархије стоји епархиски Архијереј, као њен непосредни поглавар. Он је, по црквеноеканошким прописима, главни претставник и руководилац свега црквенодуховног живота и црквеног поретка у епархији, и управља епархијом уз помоћ свога свештенства и народа.

Члан 14

У Српској православној цркви ове су епархије:

- 1) Београдско-карловачка архиепископија, са седиштем у Београду;
- 2) банатска епархија са седиштем у Вршцу;
- 3) бањалучка епархија, са седиштем у Бањалуци;
- 4) бачка епархија, са седиштем у Новом Саду;

- 5) браничевска епархија, са седиштем у Пожаревцу;
- 6) будимљанско-полимска епархија, са седиштем у Бијелом Пољу;
- 7) горњокарловачка епархија, са седиштем у Плашком, односно у Карловцу;
- 8) дабробосанска епархија, са седиштем у Сарајеву;
- 9) далматинска епархија, са седиштем у Шибенику, односно Сплиту;
- 10) загребачка епархија, са седиштем у Загребу;
- 11) захумско-херцеговачка епархија, са седиштем у Мостару;
- 12) зворничко-тузланска епархија, са седиштем у Тузли;
- 13) злетовско-струмичка епархија, са седиштем у Штипу;
- 14) жичка епархија, са седиштем у Краљеву (Жича);
- 15) нишка епархија, са седиштем у Нишу;
- 16) охридско-битолска епархија, са седиштем у Битољу;
- 17) пакрачка епархија, са седиштем у Пакрацу;
- 18) рашкопризренска епархија, са седиштем у Призрену;
- 19) скопљанска епархија, са седиштем у Скопљу;
- 20) сремска епархија, са седиштем у Срем. Карловцима;
- 21) тимочка епархија, са седиштем у Зајечару;
- 22) црногорско-приморска епархија, са седиштем на Цетињу;
- 23) шабачко-ваљевска епархија, са седиштем у Шапцу;
- 24) шумадиска епархија, са седиштем у Крагујевцу.

Архијереји епархија: црногорско-приморске, скопљанске, дабробосанске и загребачке имају по свом положају титулу Митрополита.

Члан 15

Сем побројаних у претходном члану епархија, под Српску православну цркву у духовном и јерархиском погледу потпадају и ове епархије у иностранству:

- 1) Српска православна црква у Сједињеним Државама Америке и у Канади, са седиштем у Чикагу, односно у манастиру Св. Саве код Либертивила;
- 2) Српска православна епархија будимска;
- 3) делови епархије вршачке и темишварске ван граница Југославије, са седиштем у Темишвару;
- 4) православна епархија чешко-моравска у Чехословачкој;
- 5) Српски православни викаријат скадарски, са седиштем у Скадру;
- 6) и српске православне цркве, црквене општине и парохије ван граница Југославије (цркве у дијаспори).

Питања организационе, материјалне и друге природе која проистичу из досадањег односа Епархије будимске (т. 2) и делова Епархије темишварске и вршачке ван граница Југославије, као саставних делова бивше Карловачке митрополије, решаваће Свети архијерејски сабор по потреби уз саслушање Патријаршиског управног одбора, а и у споразуму са другим надлежним факторима.

Члан 16

Одлуке о оснивању, називу, укидању, арондирању и седишту епархија и о установљењу и укидању положаја викарних епископа доноси Свети архијерејски сабор, споразумно са Патријаршишким саветом.

Члан 17

Епархију у црквеноадминистративном погледу чине архијерејска намесништва, црквене општине, парохије и манастири.

Члан 18

Архијерејско намесништво сачињава одређени број црквених општина и парохија под надзором архијерејског намесника.

Члан 19

О оснивању и називу, укидању и променама архијерејских намесништава одлучује епархиски Архијереј у споразуму са Епархиским црквеним судом и Епархиским управним одбором, о чему извештава Свети архијерејски синод и Патријаршки управни одбор.

Члан 20

Црквену општину сачињавају припадници Српске православне цркве са свештеником на једној одређеној територији која може обухватити једно или више места, а у циљу старања о потребама цркве. Одлуку о оснивању црквене општине доноси епархиски Архијереј у споразуму са Црквеним судом и Епархиским управним одбором, о чему извештава Свети архијерејски синод и Патријаршки управни одбор.

Члан 21

Црквену општину сачињава једна или више парохија.

Парохије у једном месту сачињавају једну црквену општину. Изузетно, где је преко 50.000 православних душа може се образовати и више црквених општина.

Члан 22

Парохија је заједница православних лица која стоје под духовним руководством једног парохиског свештеника.

У једном месту може бити више парохија, и више места могу сачињавати једну парохију и једну црквену општину.

Члан 23

Парохију чине најмање 300, а највише 500 православних дома. Изузеци могу бити у оним местима и крајевима где теренске и друге прилике не допуштају такво груписање парохије.

Дом је свака засебна православна породица: супрузи са децом или без ове, или уопште породична задруга, која има једног старешину, а и пунолетна инокосна лица, која воде засебно домаћинство.

Члан 24

Епархиски Архијереј у споразуму са Епархиским црквеним судом и Епархиским управним одбором доноси одлуке о образовању нових и укидању и регулацији старих парохија. О овоме се извештава Свети архијерејски синод и Патријаршки управни одбор.

Члан 25

Сваки православни хришћанин припада као члан оној парохији у којој је стално настањен:

Члан 26

Парохија има своју парохиску цркву. Више парохија могу имати једну заједничку цркву. Ако у једној парохији има више цркава, само је једна од њих парохиска, а остале су њој подручне.

Члан 27

Изузетно и привремено, а по решењу епархиског Архијереја, парохије које немају своје цркве могу се служити манастирским храмом као парохиском црквом. У том случају црквена општина дотичне парохије дужна је снабдевати храм свима потребама, уколико он служи као парохиска црква. У оваквим општинама старшина манастира улази по положају у Црквеноопштински управни одбор.

Члан 28

Парохија има своје надлештво са посебним својим матицама, црквеним протоколима и осталим прописаним књигама и свој печат.

Ако су при једној цркви више парохија, једно је парохиско надлештво са једним матицама и службеним књигама и једним печатом.

Члан 29

Манастир је свештено место, са храмом и другим здањима, као обитељ лица монашког реда, која су удружена у једну духовну братску заједницу свечаним обетима уздржљивости, сиромаштва и послушности, и посвећена молитви и раду.

Манастири служе одређеним духовним и добротворним сврхама.

Члан 30

Оснивање нових манастира, као и спајање постојећих врши епархиски Архијереј и извештава Свети архијерејски синод који даје коначно одобрење.

За оснивање нових манастира морају се претходно осигурати материјална средства за опстанак и правилан живот обитељи.

Члан 31

Метоси су одвојена манастирска имања, са црквом или без цркве. Они су саставни део својих манастира и под њиховом су управом.

Члан 32

Све одредбе за манастире по овом Уставу важе како за мушке тако и за женске манастире.

Члан 33

Свих јавних дажбина ослобођавају се зграде намењенс служби Божјој, црквеним надлештвима, црквенопросветним и добротворним установама, заводи за црквене потребе, архијерејски, манастирски и парохиски домови, православни културно-историски споменици (манастиришта, црквишта итд.), православна гробља и дворишта свих побројаних установа.

Члан 34

Свети архијерејски синод издаје службени лист Српске православне цркве. Ближе одредбе о томе доноси Свети архијерејски синод, у споразуму са Патријаршиским управним одбором.

Члан 35

За подношење допуштених жалби против решења и пресуда црквених власти одређује се уколико овим Уставом није други рок одређен, рок од 14 дана, рачунајући од дана који долази после дана уручења.

Ако је у одређеном року жалба предата пошти на повратни рецелис или препоручено, сматра се да је благовремено предата. Жалбе се предају преко оне власти која је издала пресуду или решење.

Члан 36

Лица монашкога реда не могу имати никаква непокретна добра. По смрти монашкога лица манастиру чији је сабрат припадају и његова покретна добра, уколико тим добрима није још за живота расположио.

Члан 37

Архијереј може само оно имање за своје сматрати, држати га и њиме за живота располагати, које је сам стекао. Од таквог свог имања Архијереј може тестаментом завештати једну трећину слободно према своме нахођењу; другу трећину дужан је завештати за потребе своје епархије; а трећу трећину дужан је завештати на задужбине или самосталне фондове за опште потребе Цркве.

Архијереј, који није епархиски епископ, другу трећину своје имовине, дужан је да завешта којој било епархији.

Члан 38

Ако Архијереј умре без завештања, из његове заоставштине, покретне и непокретне, исплатиће се погребни трошкови и све оно што је дужан остао, а остатак поделиће Свети архијерејски синод према потребама Цркве.

Окрути архијерејски, библиотека и друге црквене утвари припадају после смрти Архијереја његовој епископији.

Члан 39

Сви чланови Патријаршког, Епархиских и Црквеноопштинских савета, осим свештених лица, затим секретари и писари свих црквених надлештава, кад ступају у своја звања, полагају ову заклетву:

„Ја Н. Н. (име и презиме) заклинам се Свемогућим Богом да ћу светој православној Цркви веран бити, да ћу се светих канона, Црквеног устава и осталих црквених уредаба савесно придржавати, да ћу своје дужности тачно вршити, службене тајне чувати и интересе Српске православне цркве увек заступати и бранити. Како ја ово чинио тако мени Бог помогао и овога и онога света“. Чланови Црквених судова (архијерејски заменици, црквеносудски тужиоци, судски секретари, почасни чланови, као и чланови заменици), осим Архијереја, полагају ову заклетву:

„Ја Н. Н. (име и презиме) заклинам се Свемогућим Богом да ћу светој православној Цркви веран бити, да ћу дужности своје тачно вршити и службене тајне чувати, и да ћу се при изрицању правде, без обзира на лица, придржавати закона Божјега, светих канона, Црквеног устава и осталих црквених уредаба. Како ја ово чинио тако мени судио и помогао Господ Бог“.

Сва именована лица полагају заклетву пред претседником дотичних надлештава, односно његовим замеником, и потписану предају њему у руке, који је оверава и оставља у архиву.

Члан 40

Црква подмирује своје потребе:

- 1) приходима од црквене имовине свих врста, као и од хартија од вредности;
- 2) црквеним таксама;
- 3) разрезавањем на црквене општине и манастире;
- 4) добровољним прилозима и завештањима, и
- 5) приходима од црквених завода и установа.

Члан 41

За званичне радње црквених власти, и у јерархиском и самоуправном делокругу, плаћа се само она такса коју црквене власти пропишу.

II Устројство власти, тела и органа Српске православне цркве

1. Патријарх

Члан 42

Патријарх се бира између српских активних епархиских Архијереја, који управљају епархијама најмање пет година.

Члан 43

Избор Патријарха врши Изборни сабор између тројице кандидата, које предложи Свети архијерејски сабор Српске православне Цркве, у седници на којој је присутно најмање 2/3 епархиских Архијереја, под претседништвом најстаријег члана Сабора, Митрополита, односно ако овога нема, најстаријег Епископа, члана Светог архијерејског сабора.

Имена тројице предложених кандидата саопштава Изборном сабору писменим путем Свети архијерејски синод.

Члан 44

Изборни сабор сачињавају:

- 1) сви активни епархиски и викарни Архијереји Српске православне Цркве;
- 2) декан Православног богословског факултета у Београду;
- 3) ректори Српских православних богосоловија;
- 4) претседник Главног савеза епархиских свештеничких удружења;
- 5) архијерејски намесници градова: Београда, Скопља, Цетиња, Загреба, Сарајева, Пећи и Сремских Карловаца;
- 6) настојатељи манастира: Жиче, Студенице, Дечана, Пећске Патријаршије, Св. Наума, Милешева, Св. Василија Острошког, Крушедола и Крке;
- 7) управник монашке школе и
- 8) сви чланови Патријаршиског управног одбора и сви потпретседници Епархиских савета, уколико већ нису чланови Патријаршиског управног одбора.

Свештена лица поменута у овом члану могу бити чланови Изборног сабора ако нису под истрагом или канонском забраном.

Члан 45

Изборни сабор састаје се у престоници Београду или у другом месту које Свети архијерејски сабор одреди, ради избора новог Патријарха најдаље у року од три месеца од дана кад се Патријарашки престо упразни.

Изборни сабор сазива Свети архијерејски синод писменим актом, у коме се тачно одређује дан, час и место састанка Изборног сабора. Позив се шаље члановима уз доставницу на двадесет дана пред састанак Изборног сабора.

Члан 46

Изборном сабору председава најстарији члан Сабора митрополит, односно, ако овога нема, најстарији по епископском посвећењу епископ.

Претседавајући отвара Изборни сабор. На позив претседавајућег Изборни сабор бира из своје средине два секретара од којих је један свештено и један световно лице и два оверача записника од којих је такође један свештено а један световно лице; са овима претседавајући прегледа пуномоћја присутних чланова и руководи пословима избора.

Затим претседник позива секретара да прочита решење Светог архијерејског синода о сазиву Изборног сабора и списак позватих и присутних чланова Сабора.

Члан 47

Кад се утврди да је присутно најмање 2/3 чланова Светог архијерејског сабора и надполовична већина свих чланова Изборног сабора, Изборни сабор приступа позивању Св. Духа. У противном случају избор се одлаже и предмет враћа Светом архијерејском сабору да одреди време новог избора.

Пре приступања избору чланови Изборног сабора, осим Архијереја, полажу у Сабору ову заклетву:

„Ја Н. Н. (име и презиме) заклињем се Свемогућим Богом и свим што ми је најсветије и на овоме свету најмилије, да ћу при саветовању о избору српског Патријарха имати у виду само добро и интересе наше свете православне цркве, српског народа и отаџбине и да ћу свој глас дати само ономе кандидату за кога сам уверен да ће најсавесније и најбоље вршити дужност српског Патријарха. Како искрено будем радио тако ми Господ Бог помогао и на овоме и на другом свету“.

После позивања Светог Духа и заклетве претседник Изборног сабора чита акт Светог архијерејског синода, којим се саопштавају имена тројице кандидата, предложених од стране Светог архијерејског сабора за избор новог Патријарха.

Члан 48

У избору српског Патријарха могу присуствовати и учествовати само чланови предвиђени овим Уставом.

Од отсутних чланова оправдано спречених да лично присуствују, само Архијереј може писмено овласти кога од присутних Архијереја да место њега гласа.

Члан 49

Избор једног од тројице кандидата предложених од стране Светог архијерејског сабора, врши се тајним гласањем листићима, које ће претходно секретар разделити присутним члановима Изборног сабора.

Секретар прозива чланове Сабора по списку, а сваки члан предаје свој листић у кутију на столу претседавајућег.

Бројање гласова врши председавајући заједно са двојицом оверача записника (чл. 46). Претседавајући узима по један листић из кутије и гласно чита записано име кандидата, потом листић предаје другој двојници чланова који такође читају гласно имена кандидата. Секретар одмах записује у записник колико је листића предато и колико је који кандидат добио гласова, као и број празних листића, ако их је било.

Гласови који нису дати за кандидате по члану 43 овога Устава сматраће се неважећима.

Члан 50

За Патријарха изабран је онај кандидат који је добио апсолутну већину гласова.

Ако од предложених кандидата ни један не добије апсолутну већину гласова, онда се приступа одмах ужем избору између двојице кандидата са највећим бројем гласова. У случају да код првог гласања два кандидата добију једнак број гласова, у ужи избор улазе: кандидат, који је добио највећи број гласова, и један од друге двојице, који су добили једнак број гласова, који је чином или епископском хиротонијом старији. Ако су сва тројица добили једнак број гласова у ужи избор улазе она два кандидата, који су по чину или епископској хиротонији старији.

У случају да и приликом ужег избора оба кандидата добију једнак број гласова, онда се избор између ове двојице врши жребијем.

Члан 51

Име изабарног Патријарха објављује претседник Изборног сабора и закључује седницу Сабора.

Члан 52

Записник Изборног сабора потписују претседник, секретари и оверачи записника, изабрани по чл. 46 овог Устава.

Акта и записници о раду Изборног сабора чувају се у архиви Светог архијерејског синода, а оверени препис у архиви Патријаршког управног одбора.

Члан 53

Сутрадан на свечаној Архијерејској св. литургији, Патријарх се усточиљава на начин који прописује Свети архијерејски сабор.

После овога чина новоизабрани Патријарх ступа у права и дужности врховног поглавара и старешине Српске православне цркве.

Члан 54

Патријарх има у својој архиепископији сва права и дужности епархиског Архијереја, и њом управља уз помоћ својих викарних епископа.

Члан 55

Патријарх, као врховни поглавар Српске православне цркве, сем права која му дају канони и црквени прописи, има још и ова:

- 1) претставља Српску православну цркву пред осталим аутокефалним црквама;
- 2) претставља Српску православну цркву на црквеним, државним и народним свечаностима;
- 3) одржава јединство у јерархији Српске православне цркве;

- 4) посвећује по црквеним прописима, лично или преко овлашћених Архијереја, лица изабрана за епархиске и викарне епископе;
- 5) освећује свето миро за целу Српску православну цркву;
- 6) даје отсуство епархиским Архијерејима изван њихових епархија;
- 7) носи, као нарочито црквено одличје, белу панакамилавку с крстом и панагију свих српских светитеља, даровану од стране државе првом српском Патријарху обновљене Српске патријаршије, која остаје као наслеђе свих Патријараха;
- 8) првенствује при богослужењу, и ословљава се са „Свјатјеши“ и „Светости“;
- 9) помиње се на архијерејским литургијама од Архијереја у целој Српској православној цркви;
- 10) даје црквена одликовања и одличја, по уредби коју прописује Свети архијерејски сабор;
- 11) поставља декретом службенике по овом Уставу;
- 12) управља црквама и мисијским подручјима у иностранству, где нема организоване српске православне епархије.

2. Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод

а) Опште и заједничке одредбе

Члан 56

Свети архијерејски сабор састављају сви епархиски Архијереји под претседништвом Патријарха.

Члан 57

Свети архијерејски сабор, као највише јерархиско претставништво, црквенозаконодавна је власт у пословима вере, богослужења, црквеног поретка (дисциплине) и унутрашњег уређења Цркве, као и врховна судска власт у кругу своје надлежности (чл. 69 т. 28).

Члан 58

Свети архијерејски синод састављају Патријарх, као претседник и четири епархиска Архијереја, као чланови.

Чланове Светог архијерејског синода бира Свети архијерејски сабор на две године и то сваке године по двојицу.

Седнице Светог архијерејског синода одржавају се у ужем саставу са 2 члана под претседништвом Патријарха и у ширем саставу са пуним бројем чланова.

Чланови Светог архијерејског синода имају право на путне трошкове и дневнице кад су на раду.

Члан 59

Свети архијерејски синод је највиша извршна (управна и надзорна) као и судска власт у свом делокругу (чл. 70 т. 35).

Свети архијерејски синод одлучује, под претседништвом Патријарха, о редовном и ванредном сазиву Светог архијерејског сабора.

Члан 60

Свети архијерејски сабор може доносити пуноважне одлуке, изузев избора Архијереја (чл. 105), кад је присутна надполовична већина свих епархиских Архијереја.

Свети архијерејски сабор и Свети архијерсјски синод доносе своје одлуке једногласно или већином гласова. При једнакој подели гласова одлучује глас претседника.

Члан 61

Кад је Патријарх ма због којег узрока привремено спречен да врши своју претседничку дужност у Сабору, односно Синоду, замењује га, по његовом овлашћењу, најстарији по производству митрополит члан Сабора, односно Синода, а ако овога нема, најстарији по епископском посвећењу епископ члан Сабора, односно Синода.

Члан 62

Ако је спреченост Патријарха у вршењу његових дужности дужег и трајнијег карактера, или кад се патријарашки престо упразни, власт Патријархову врши Свети архијерејски синод, који то објављује епархиским Архијерејима и саопштава државној власти, ради знања. Претседничке дужности Патријархове у Светом архијерејском сабору и Светом архијерејском синоду врши тада најстарији по производству члан Светог архијерејског синода митрополит, односно најстарији по посвећењу епископ, ако митрополита нема.

У овим случајевима не могу се по правилу доносити црквенозаконски прописи, уредбе и начелне одлуке.

Члан 63

Ако би Свети архијерејски сабор, односно Свети архијерејски синод, због хитне и неодложне потребе, изузетно у случајевима поменутим у чл. 61 и 62 морао да донесе неки црквенозаконски пропис, уредбу или начелну одлуку за Цркву, има се то накнадно поднети Патријарху на увиђај и сагласност. У случају несагласности, предмет се доставља на расправљање и коначну одлуку Светом архијерејском сабору, под претседништвом Патријарха.

Члан 64

Све одлуке Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода, канонске и црквене природе, које се односе на веру, богослужење, црквени поредак и унутрашње уређење Цркве, пуноважне су и извршне.

Члан 65

Све одлуке Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода записују се у нарочити записник (протокол). Тај записник потписују сви чланови који су присуствовали и решавали.

Члан 66

Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод врше своје послове непосредно или преко подручних им надлештава и органа.

Члан 67

Патријаршиска канцеларија обавља послове Светог архијерејског сабора, Светог архијерејског синода и канцеларије Патријархове, све под непосредним надзором Патријарха.

Члан 68

Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод могу у своје седнице позвати, ради стручног мишљења, и свештена и световна лица која нису чланови тих тела.

б) Делокруг Светог архијерејског сабора

Члан 69

Свети архијерејски сабор, чији је задатак обележен у члану 57 овог Устава:

- 1) тумачи православно црквено учење, држећи се при томе одредаба које је света Црква на основу Светог писма и Светог предања утврдила;
- 2) уређује унутрашњу и спољашњу мисију Цркве ради утврђења, одбране и ширења православне вере и чистоте хришћанског морала; установљава за то потребне органе и оснива потребне заводе, установе и удружења;
- 3) прописује наставни план и програме веронауке и стара се о верско-моралном васпитању младежи и верних;
- 4) прописује квалификације кандидата за све редовне, изванредне и мисионарске црквене службе;
- 5) оснива богословске и монашке школе;
- 6) уређује сва обредна питања према општим црквеним прописима, а у духу православне вере;
- 7) оснива установе и заводе: за израду црквеног живописа и свих црквених утвари за издавање богослужбених књига, за неговање црквеног појања, као и друге црквене потребе; прописује правила за оснивање црквених музеја, за чување и обнављање црквених старина и споменика;
- 8) канонизује светитеље и прописује службу за њихово светковање;
- 9) објашњава канонскоцрквене прописе, опште обавезне и посебне и издаје њихове зборнике;
- 10) одређује дужности и доноси дисциплинске уредбе за свештенство и остале црквенојерархиске органе и службенике;
- 11) прописује одело за више и ниже свештенство оба реда;
- 12) прописује црквеносудски поступак за све Црквене судове;
- 13) издаје прописе у црквено-брачним пословима;
- 14) доноси правила за живот манастирског и придворног монаштва;
- 15) прописује упутства за исповедничку службу;
- 16) оснива у споразуму са патријаршиским саветом установе за сирочад и незбринуту децу свештеника, као и установе за друге васпитне и добротворне сврхе;
- 17) настојава да се однос Цркве и Државе и међусобни односи вера и вероисповести у Држави правилно и без штете по православно Цркву уреде;
- 18) уређује и води званичну листу кандидата за архијерејски чин, и бира између ових достојна лица за епархиске и викарне епископе;
- 19) бира ректоре православних богословија и управнике монашких школа;
- 20) бира у споразуму са Патријархом из међу свештених лица главног секретара Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода;
- 21) води надзор над радом Светог архијерејског синода;
- 22) прописује правила Синодалног фонда (чл, 259) и одобрава његове годишње предрачуне расхода и прихода и завршне рачуне;
- 23) доноси одлуке о разрезу на црквене општине, манастире и епархије у свом делокругу у споразуму са Патријаршиским саветом, а у смислу члана 40 т. 3 и чл. 263 и стара се у споразуму са Патријаршиским саветом за подмирење свих потреба Српске православне цркве;
- 24) одобрава правила удружења свештенства мирског и монашког реда, као и свих других удружења која раде на корист православне Цркве, и води над овима надзор преко Светог архијерејског синода;
- 25) прописује свој пословник, и одобрава пословнике и правила за црквенојерархиске органе, уколико није овим Уставом друкчије наређено;

- 26) решава сукобе надлежности између јерархиских и црквеносамоуправних органа;
- 27) суди:
- А) у првој и последњој инстанцији:
- а) несугласице између Архиепископа и Светог архиепископског синода, између Архиепископа и Патријарха;
- б) канонске кривице Патријарха;
- Б) у другој и последњој инстанцији: све предмете о којима је Свети архиепископски синод у првој инстанцији судио;
- 28) ублажава по молби осуђеног и на образложен предлог надлежног епархијског Архиепископа, казне изречене од Великог црквеног суда, пре њихова извршења, и то: из доживотну забрану свештенодејства, на лишење свештеничког чина и на лишење свештеничког чина са искључењем из црквене заједнице;
- 29) врши и друге послове који му по овом Уставу и по црквеноканонским прописима спадају у надлежност, а нису овде побројани.

в) Делокруг Светог архиепископског синода

Члан 70

Свети архиепископски синод по својој надлежности која је обележена у члану 59 овог Устава:

- 1) одржава догматско и канонско јединство и сталну везу са осталим православним Црквама;
- 2) чува и брани чистоту учења право славне цркве о вери и моралу, сузбија свако неправилно учење, верске и моралне предрасуде, празноверице и штетне обичаје;
- 3) стара се о ширењу православне вере и руководи пословима унутрашње и спољашње црквене мисије;
- 4) стара се о зближењу и уједињењу хришћанских Цркава;
- 5) оцењује, одобрава, и према нахођењу награђује уџбенике веронауке, и књиге верско моралне садржине уопште;
- 6) бди над животом и радом богословских и монашких школа, установа и завода за спремање и васпитање кандидата за све црквене службе; бира наставничко и васпитачко особље, и стара се за њихову спремност, поставља га и разрешава од дужности;
- 7) стара се за унапређење црквене књижевности; бира стипендисте за изучавање појединих предмета и, одређује награде за писце;
- 8) бира уредника и управља службеним листом Српске православне цркве и другим званичним издањима;
- 9) руководи пословима око превода и издавања Светог писма, дела светих Отаца и радова васељенских и помесних црквених сабора;
- 10) бди да се свете тајне најтачније врше и одржава благољепије, правилност и једнообразност у вршењу црквеног богослужења;
- 11) оцењује и издаје богослужбене књиге и њихове преводе;
- 12) оцењује и одобрава израду икона за црквену и приватну употребу;
- 13) издаје упутства за градњу светих храмова и манастира;
- 14) даје упутства за израду црквених утвари, одежда и осталих црквених потреба;
- 15) стара се о једнообразности и усавршавању црквеног појања, оснива и надзирава појачке школе;
- 16) стара се о чувању светих моштију светаца, о иконама и о другим свештеничким предметима;
- 17) стара се о црквеној уметности, црквеним уметничким споменицима, старинама и црквеним музејима;
- 18) даје објашњење по прописима у спорним питањима о црквеном браку, и штити светињу црквеног брака;
- 19) води бригу о црквеним добротворним и васпитним заводима и установама;
- 20) води надзор над радом Архиепископа;
- 21) води бригу о удовим епархијама и по ставља администраторе епархија;

- 22) даје чин архимандрита и напрсни крст протојерејима, на писмени образложен предлог епархиског Архијереја;
- 23) рукује црквеним фондовима и задужбинама (закладама) које су његовој управи поверене;
- 24) стара се да се однос Цркве и Државе и интерконфесионални односи у смислу закона тачно и без штете по православну Цркву одржавају;
- 25) припрема дневни ред и спрема предлоге за Свети архијерејски сабор, и извршује његове одлуке;
- 26) образује одборе (секције) стручних лица ради припремања градива за рад свој и Светог архијерејског сабора;
- 27) бира у споразуму са Патријархом чиновнике и канцелариско особље своје и Великог црквеног суда;
- 28) предлаже на одобрење Светом архијерејском сабору свој пословник;
- 29) расправља све сукобе о надлежности црквенојерархиских власти, уколико овим Уставом није друкчије наређено;
- 30) води врховни надзор над радом удружења свештенства мирског и монашког реда, као и свих других удружења која раде на корист вере и православне Цркве;
- 31) проучава извештај Великог црквеног суда и спроводи га Светом архијерејском сабору с мишљењем и предлогом;
- 32) подноси годишњи извештај о своме раду Светом архијерејском сабору;
- 33) коначно решава о оснивању, спајању и раздруживању манастира;
- 34) врши и све друге послове по овом Уставу које му Свети архијерејски сабор нарочито повери;
- 35) суди у првој инстанцији:
  - а) међусобне несугласице архијереја;
  - б) канонске кривице архијереја;
  - в) дисциплинске службене кривице својих органа и пресуђује њихове размирице;
  - г) у последњој инстанцији дисциплинске кривице наставног особља духовних школа.

3. Велики црквени суд

Члан 71

Велики црквени суд је виша црквена судска власт за кривице свештеника, монаха и световњака и за црквенобрачне спорове, као и за све црквене спорове унутарње црквене управе који не спадају у судску надлежност Светог архијерејског сабора и синода.

Седиште Великог црквеног суда је у резиденцији Патријарха.

Члан 72

Велики црквени суд је сталан и састављају га:

- а) три Архијереја чланови Светог архијерејског синода које делегира Свети архијерејски синод из своје средине од којих једнога именује за претседника.
- б) два почасна члана свештена лица мирског реда и два њихова заменика које бира Свети архијерејски синод на 4 године;
- в) један референт свештено лице.

У случају спречености претседника или чланова Архијереја, замењују их Архијереји чланови Светог архијерејског синода које одређује Свети архијерејски синод.

Члан 73

За почасне чланове у Великом црквеном суду и њихове заменике могу бити постављена свештена лица мирског реда која су свршила више богословске и по могућности правне науке, и имају најмање 10

година црквеносудске или црквеноадминистративне, или најмање 15 година парохиске или црквенопросветне службе.

Члан 74

За референта Великог црквеног суда може бити постављено свештено лице које је свршило више богословске и по могућности правне науке, и провело у црквеносудској или црквеноадминистративној служби најмање пет година.

Члан 75

Чланови Великог црквеног суда и референт не могу бити сродници, ни међусобни ни с претседником, по крви до четвртог степена завршно, а по тазбини или крштењу до другог степена завршно.

Члан 76

Велики црквени суд доноси пуноважне одлуке у већу састављеном од претседника, четири члана и референта.

У случају отсућности референта, за деловођу претседник ће одредити једног чиновника из канцеларије Светог архијерејског синода одговарајућег ранга.

Члан 77

Члан Великог црквеног суда који је лично заинтересован, или је учествовао у ислеђењу, или је судио у нижој инстанцији, не може по том предмету судити.

Члан 78

Претседник, односно његов заменик, и чланови Великог црквеног суда при одлучивању дају своје мишљење потпуно независно.

Суд доноси одлуке већином гласова. Гласање почиње од најмлађег члана суда.

Члан 79

Велики црквени суд у другом и последњем степену разматра, одобрава, преиначава и поништава решења и пресуде Епархиских црквених судова, по службеној дужности или по изјављеној жалби.

По службеној дужности Велики црквени суд разматра:

- 1) пресуде Епархиских црквених судова које гласе на поништење брака;
- 2) пресуде Епархиских црквених судова по кривицама свештенства оба реда, изречене:
  - а) на губитак службе, односно звања;
  - б) на доживотну забрану свештенодејства;
  - в) на лишење свештеничког чина;
  - г) на лишење свештеничког чина са искључењем из црквене заједнице;
- 3) пресуде на коначно искључење световњака из црквене заједнице, и
- 4) одлуке Епархиских црквених судова које надлежни Архијереј упути Великом црквеном суду.

Сва остала решења и пресуде Епархиских црквених судова разматра и суди Велики црквени суд само по изјављеној жалби.

Члан 80

Велики црквени суд решава о изузећу појединих Епархиских судова, као и о сукобу надлежности између тих судова, и у том случају одређује који ће Епархиски суд судити. Исто тако решава о изузећу претседника и чланова Великог црквеног суда.

4. Патријаршки савет

Члан 81

Патријаршки савет је врховно уредбодавно претставништво у пословима спољашње (материјално-финансијске) црквене управе.

Члан 82

Патријаршки савет састављају:

- а) Патријарх;
- б) четири члана Светог архијерејског синода или њихови заменици које Свети архијерејски синод одреди;
- в) декан Православног богословског факултета;
- г) два претставника манастира;
- д) један ректор богословије;
- ђ) по једно свештено лице мирског реда из сваке епархије;
- е) потпретседници Епархиских савета, и
- ж) десет световних лица.

Чланове под г) и д) именује, на предлог Светог архијерејског синода, и чланове под ђ), на предлог епархиског Архијереја, Свети архијерејски сабор.

Чланове под ж) именује Патријарх на предлог Светог архијерејског синода и Патријаршког управног одбора донесен на заједничкој седници.

Члан 83

Патријаршки савет сазива Патријарх и одређује место и време састанка.

Од сазива до састанка Савета мора протећи најмање месец дана.

Члан 84

Мандат члановима Патријаршког савета траје шест година. Савет се сазива у редовно заседање сваке друге године, а у ванредно по потреби, и то:

- а) кад Патријарх са Светим архијерејским синодом и Патријаршким управним одбором донесе одлуку о томе;
- б) кад то предложки писменим путем претседнику надполовична већина чланова Савета означивши предмете о којима ће се решавати. У овом случају седница се мора сазвати најдаље за тридесет дана.

Члан 85

Претседник Патријаршког савета је Патријарх, односно његов законити заменик (ЧЛ. 61 и 62).

Савет бира из своје средине потпретседника између чланова световњака, и четири секретара, и то два свештена и два световна лица.

Члан 86

Патријаршки савет пуноважно решава ако је на седници присутна надполовична већина свих чланова. Одлуке се доносе већином гласова присутних. У случају једнаке поделе гласова одлучује глас онога који претседава. Он и одлуке проглашује.

Члан 87

Ако Патријаршки савет донесе одлуку која се, по оцени Светог архијерејског синода, противи црквеним правилима, или није у сагласности са начелима православне Цркве, Патријарх такву одлуку задржава од извршења и враћа предмет Савету на поновно решавање. Но ако Патријаршки савет остане при првој својој одлуци, Патријарх ће, по оцени Светог архијерејског синода, доставити предмет Светом архијерејском сабору, који је властан да поништи такву одлуку Патријаршког савета, ако нађе да је противна правилима и начелима православне Цркве.

Члан 88

Седнице Патријаршког савета су јавне, сем случаја кад сам Савет одлучи да буду тајне.

Члан 89

Претседник Патријаршког савета руководи седницама по пословнику и одржава ред за време саветског рада.

Члан 90

Патријаршки савет, у вршењу своје власти:

- 1) доноси, по претходно прибављеној сагласности Светог архијерејског сабора, уредбу о активним и пензиским припадностима парохиском свештенству, наставничком особљу богословских, монашких и других школа, особљу црквених судова, епархиским и викарним Архијерејима и Патријарху;
- 2) установљава положаје чиновника и осталих службеника за спољну црквену управу, и доноси уредбу о њиховим службеним односима, као и њиховим активним и пензиским припадностима;
- 3) доноси, по претходно прибављеној сагласности Светог архијерејског сабора, уредбу о пензионом фонду Архијереја и свих осталих црквенојерархиских и самоуправних чиновника и службеника, као и о издржавању њихових удовица и сирочади;
- 4) прописује дисциплинска правила за службенике спољашње црквене управе;
- 5) доноси, по претходно прибављеној сагласности Светог архијерејског сабора, уредбе о управи, руковању, контроли и надзору црквених фондова, задужбина (заклада) и добара;
- 6) стара се о материјалним средствима за покриће свих потреба целе Српске православне цркве по одредбама овог Устава, и доноси одлуке о разрезу на црквене општине и манастире, односно на епархије у смислу чл. 69 т. 24 и чл. 263.
- 7) доноси пословник за свој рад;
- 8) одобрава у својој надлежности уредбе, правилнике и пословнике које пропишу надлежна нижа тела и органи;
- 9) сарађује са Светим архијерејским сабором код измене и допуне Устава Српске православне цркве;
- 10) сарађује са Светим архијерејским сабором код оснивања установа и завода, чије издржавање пада на терет предрачуна расхода и прихода за опште потребе Цркве;
- 11) коначно решава, у споразуму са Светим архијерејским сабором, о задужењу и отуђењу непокретних црквених имања која су намењена олштим потребама Цркве, и одобрава такве одлуке у погледу епархиских, манастирских и црквеноопштинских имања, у оба случаја, ако сума прелази 2,000.000 — динара;

12) прегледа и одобрава завршне рачуне за опште потребе Српске православне цркве које му подноси Патријаршиски управни одбор и врши и друге послове опште црквене управе уколико по овом Уставу не спадају у чију другу надлежност.

5. Патријаршиски управни одбор

Члан 91

Патријаршиски управни одбор је врховна извршна (управна и надзорна) власт над црквеносамоуправним органима и извршни орган Патријаршиског савета.

Члан 92

Патријаршиски управни одбор састављају:

- а) Патријарх, односно његов законити заменик (чл. 61 и 62) као претседник;
- б) два члана Светог архијерејског синода;
- в) један претставник манастира;
- г) три свештеника, и
- д) седам световњака.

Чланови под б), в), г) и д) имају заменике у истом броју и положају.

Чланове Светог архијерејског синода одређује Свети архијерејски синод из своје средине, а остале редовне чланове к њихове заменике Патријаршиски савет из своје средине, на шест година.

Члан 93

Патријаршиски управни одбор је дужан отправљати послове све док не буду одређени и у дужност уведени нови чланови Патријаршиског управног одбора.

Члан 94

Патријаршиски управни одбор бира себи из средине својих световних чланова потпретседника, по могућству из седишта Одбора или из оближње околине.

Члан 95

Патријаршиски управни одбор може имати за правне послове свог правног саветника.

Члан 96

Патријарх, односно његов законити заменик, сазива редовне седнице Патријаршиског управног одбора у седиште Патријарха сваке године у пролеће и у јесен, а ванредне када то он сам одлучи, или када то писмено затражи најмање половина чланова Патријаршиског управног одбора, означивши тачно предмет ради кога се тражи сазив ванредне седнице.

Члан 97

Ако је Патријарх уверен да се нека одлука противи одредбама црквених правила или постојећим прописима, или је у опреци са начелима православне Цркве, властан је обуставити извршење одлуке и наредити нову расправу. Ако се ни овом расправом не би постигла сагласност, Патријарх упућује предмет Патријаршиском савету на одлуку. У случају да и Патријаршиски савет заузме становиште као и Патријаршиски управни одбор поступа се по чл. 87 овог Устава. Ако је предмет хитне природе, Патријарх

има право изузетно упутити га Светом архијерејском сабору, који је властан, ако нађе да хитност постоји, донети по њему коначну одлуку.

Члан 98

Патријаршиски управни одбор пуноважно решава, ако је на седници присутна надполовична већина свих чланова. Одлуке се доносе већином гласова присутних. У случају једнаке поделе гласова одлучује глас онога који претседава. Он и проглашује донесене одлуке.

Члан 99

У случајевима потребе, а нарочито где се тражи сагласност Светог архијерејског синода и Патријаршиског управног одбора, може Патријарх или његов заменик сазвати заједничку седницу оба тела ради саветовања и решавања.

Члан 100

Предмети који не трпе одлагања решавају се президијално, или пак у ужем извршном одбору који сачињавају претседник или његов заменик (чл. 61 и 62), два свештена и три световна лица. Ове чланове бира из своје средине Патријаршиски управни одбор, по могућству из седишта Патријаршије или најближе околине. Президијалне одлуке и одлуке овог ужег Одбора подносе се Патријаршиском управном одбору накнадно на одобрење.

Члан 101

Патријаршиски управни одбор по својој надлежности врши углавном ове послове:

- 1) објављује и извршује, уколико у његов делокруг спадају, уредбе и одлуке Патријаршиског савета;
- 2) контролише самоуправне црквене органе у њиховом раду, и ради тога по потреби изашиље своје нарочите изасланике;
- 3) доноси за опште потребе Српске православне цркве предрачун општих расхода и прихода, и саставља завршне рачуне, које подноси на одобрење Патријаршиском савету;
- 4) одобрава за потребе епархија предрачуне расхода и прихода и завршне рачуне епархија и одобрава епархиски разрез приноса од црквених општина и манастира;
- 5) одобрава оснивање фондова, примање задужбина (заклада) и њихових правила;
- 6) управља фондовима, задужбинама (закладама) и добрима, која су намењена општим потребама Цркве, и врши надзор и контролу над свима црквеним фондовима, задужбинама (закладама) и добрима;
- 7) стара се да цркве, манастири и све друге црквеноверске установе имају законске доказе о својини својих добара;
- 8) припрема и израђује у границама свога делокруга извештаје и предлоге из области црквене самоуправе и подноси их Патријаршиском савету;
- 9) објављује штампане извештаје о стању свих црквених фондова и задужбина (заклада);
- 10) коначно решава о задужењу и отуђењу непокретних црквених имања која су намењена општим потребама цркве, и одобрава такве одлуке у погледу епархиских, манастирских и црквеноопштинских имања, у оба случаја, ако сума не прелази 2.000.000 динара;
- 11) коначно решава о отписивању потраживања која припадају општој црквеној имовини Српске православне цркве, а за која се докаже да се од дужника не могу наплатити и о расходовању ствари те имовине, и одобрава такве одлуке у погледу епархиских, манастирских и црквеноопштинских потраживања и расходовања ствари, ако сума прелази, и то, код потраживања 50.000 динара, а код расходовања ствари 100.000 динара;
- 12) одобрава одлуке у свима случајевима узимања или давања под закуп имања црквеноопштинских,

манастирских и епархиских, ако је закупна цена већа од 200.000 динара годишње, а код осталих имања без обзира на висину закупне цене;

13) решава по жалбама коначно у последњем степену, по оним предметима које Епархиски савети, односно одбори решавају у првом односно другом степену;

14) бира своје сталне чиновнике и остале службенике, које Патријарх поставља и утврђује декретом;

15) управља у споразуму са Светим архијерејским синодом просветним и добротворним заводима за целу Цркву, који се издржавају на терет предрачуна расхода и прихода за опште потребе Цркве. Од овога се изузимају монашке, богословске и друге верско-просветне школе и заводи, чија управа спада у надлежност Светог архијерејског синода;

16) настојава да се оснивају фондови и задужбине на корист Цркве;

17) прописује пословник за себе и за Епархиске савете, које одобрава Патријаршиски савет;

18) врши по потреби и друге послове материјалне природе, уколико по овом Уставу не спадају у чију другу надлежност.

6. Епархиски Архијереј

Члан 102

Епархиски Архијереј, по своје архипастирском позиву, сагласно православном: учењу и правилима црквеним, има пуну јерархиску власт у пословима вере и морала, свештенодејствовања и архипастирског старања у својој епархији.

Члан 103

Епархиски Архијереј, као непосредни поглавар и претставник своје епархије, уз сарадњу свештенства и народа, управља и свестрано руководи целокупним, унутрашњим и спољашњим, верским и црквеним животом у епархији.

Члан 104

За епархиског и викарног Архијереја може бити изабран онај:

а) који испуњава све канонскозаконске услове предвиђене за архијерејски чин у православној Цркви;

б) који је редовно свршио православну духовну академију или православно богословски факултет;

в) који је држављанин Југославије; овај услов не важи за Архијереје српских православних епархија ван земље;

г) који је својом ревнском црквеном службом, као и својим угледним животом и преданим радом на добро Цркве и народа стекао опште уважање и показао способност за положај Архијереја.

Члан 105

Епархиске и викарне Архијереје бира Свети архијерејски сабор под претседништвом Патријарха.

Избор архијереја врши Свети архијерејски сабор кад су присутне две трећине свих епархиских Архијереја.

Код избора архијереја, ако се не постигне једнодушност, глас се тајно, и одлучује апсолутна већина гласова. Ако се гласови тако поделе да ниједан кандидат не добије апсолутну већину гласова, приступа се одмах ужем избору између двојице који су највише гласова добили. Који ће кандидат доћи у ужи избор од оних који су добили једнак број гласова, одлучује Патријарх, који одлучује и код ужем избора, ако се гласови подједнако поделе. Отсутан члан Светог архијерејског сабора може поверити писмено свој глас једном од присутних чланова Светог архијерејског сабора с тим да један Архијереј може бити опуномоћен само с једним гласом.

По извршеном избору Патријарх проглашава изабраног кандидата.

Члан 106

Новоизабраним и посвећеним Архијерејима Патријарх издаје грамату, коју потписују Патријарх и чланови Светог архијерејског синода. Грамата се објављује у званичном листу Патријаршије.

Члан 107

Сва црквена надлештва и органи у епархији потчињени су епархиском Архијереју.

Члан 108

Сем права и дужности по црквеним и канонским прописима, епархиски Архијереј, по својој надлежности:

- 1) учи и просвећује свештенство и народ у епархији речима, делима и пастирским по сланицама;
- 2) чува, брани и одржава у народу православну веру, сузбијајући сваку радњу која је противна православном учењу и штетна по интересе Српске православне цркве.
- 3) упућује и ободрава свештенство и народ да оснивају и организују религиозно добротворне, духовнопросветне, родољубиве и уопште корисне установе за напредак вере и морала у народу;
- 4) стара се за редовно и правилно богослужење и уопште о црквеном поретку;
- 5) настојава да се цркве и манастири снабдевају светим антимињима, светим миром, свештеним одеждама и утварама и богослужбеним књигама, и да се подмирују на време и правилно све друге потребе цркве;
- 6) одређује по потреби богослужења приликом изванредних црквених, народних и државних светковина;
- 7) даје благослов да се подижу, где је потребно, цркве, капеле, гробља и настојава да се држе у добром стању;
- 8) стара се да се цркве, манастири и капеле граде у стилу који је усвојен у Српској православној цркви и да се цркве, манастири и домови верних снабдевају иконама у православном духу;
- 9) води бригу о чувању црквених старина;
- 10) освећује храмове;
- 11) рукополаже достојна лица у свештенички чин, упућује их на дужност и даје им грамату о томе;
- 12) предлаже Светом архијерејском синоду за одликовања свештена лица која се истичу примерним животом и црквенопастирским и вероучитељским радом и сам их одликује оним што је у његовој надлежности;
- 13) одређује од достојних свештених лица оба реда свога заменика у свима епархиским пословима и разрешава га и о томе извештава Свети архијерејски синод;
- 14) именује епархиске проповеднике и исповеднике за свештенство у епархији;
- 15) предлаже, поставља и утврђује у звањима и дужностима црквене и црквеносамоуправне службенике, чиновнике и послужитеље, по прописима овог Устава;
- 16) одређује способна лица за вероучитеље у школама у својој епархији и води надзор над њиховим радом;
- 17) даје на предлог манастирских настојатеља благослов достојним лицима за ступање у монашки чин;
- 18) даје у својој надлежности благослов и разрешење у црквенобрачним и другим пословима по прописима црквенотанонским и према одлукама Савета архијерејског сабора;
- 19) суди свештеним лицима оба реда за мање (дисциплинске) кривице, и кажњава за ова дела: опоменом, укором, епитимијом до 15 дана и забраном свештенодејства до месец дана, а за веће кривице предаје их Црквеном суду; суди вернима и изриче казне привременог лишења појединог права или почасту у Цркви; све ове одлуке су извршне;

- 20) ублажава казне коначно изречене од Епархиског црквеног суда и то до половине досуђене казне;
- 21) по прописима овог Устава одлучује од свештенодејства свештена лица оптужена суду за кривице (чл. 219) и одређује им заменике;
- 22) даје свештеним лицима и службеницима у свом делокругу отсуства;
- 23) одређује заменике отсућним и оболелим манастирским настојатељима, архијерејским намесницима и парохиским свештеницима;
- 24) води надзор над радом архијерејских намесника и свештенства оба реда у епархији;
- 25) води врховни надзор над радом и животом у црквеним заводима своје епархије, предлаже Светом архијерејском синоду постављење и разрешење наставничког и васпитачког особља тих завода;
- 26) врши у својој епархији канонске посете по црквеним правилима, шаље нарочите изасланике од способних и достојних лица и даје им упутства, ради прегледа парохиских и намесничких канцеларија, манастирских управа и црквених општина;
- 27) настојава да се све наредбе, решења и одлуке виших црквених власти благовремено и тачно саопштавају и извршују;
- 28) стара се, уз помоћ Епархиског црквеног суда и Епархиског управног одбора, да сва црквена надлештва и органи у епархији врше своје дужности савесно и правилно и да се сви послови извршују по постојећим прописима;
- 29) подноси Светом архијерејском синоду извештаје са својим предлозима о своме архипастирском раду и уопште о стању епархије.

Члан 109

Епархиски Архијереј може имати свога заменика који га замењује у границама датог му овлашћења.

Члан 110

За архијерејске заменике постављају се она свештена лица оба реда која имају услове предвиђене Уставом за чланове црквених судова.

Члан 111

Епархиског Архијереја може Свети архијерејски сабор са управе уклонити само по канонској осуди, или га разрешити по доказаној немоћи, или по установљеном престанку једнога од услова из члана 104. као и на основу оправдане молбе за пензију.

Члан 112

Упражњеном епархијом управља администратор, кога именује Свети архијерејски синод. Избор Архијереја упражњене епархије има се извршити у року предвиђеном канонима.

Док је епископска столица упражњена, не може се започињати никакав посао који би се тицао епархиске организације, нити се могу изводити какве важне промене у пословима који су за време управљања бившег епархиског Архијереја били започети.

Члан 113

Чим се ма којим начином упразни епархија, Епархиски црквени суд одређује комисију од три лица која ће по инвентару прегледати и примити имовину и ствари епископије. Ако што недостаје, Суд ће доставити Светом архијерејском синоду, који ће донети решење о накнади.

Члан 114

Сва по инвентару примљена покретна и непокретна имовина епископије предаје се писменим путем администратору односно новопостављеном епархиском Архијереју.

7. Епархиски црквени суд

Члан 115

Епархиски црквени суд је орган епархиског Архијереја за црквено судство и послове унутрашње црквене управе.

Члан 116

Претседник Епархиског црквеног суда је епархиски Архијереј, кога по његову овлашћењу замењује архијерејски заменик.

Када Архијереј претседава архијерејски заменик може учествовати у суђењу као члан суда.

Члан 117

Епархиски црквени суд састављају:

- а) претседник;
- б) два почасна члана, који имају заменике;
- в) секретар (референт) и
- г) потребан број нижег особља.

Све особље Црквеног суда поставља и отпушта надлежни епархиски Архијереј и о томе извештава Свети архијерејски синод.

Члан 118

За чланове епархиских црквених судова, њихове заменике и секретаре (референте) могу бити постављена свештена лица која су свршила најмање средњу богословску школу и имају најмање десет година судске, црквенопросветне, парохиске или црквеноадминистративне службе. Првенство имају они кандидати, који имају више богословеко и по могућству правно образовање.

Члан 119

За писаре епархиских црквених судова постављају се лица која су свршила средњу богословску школу, а за званичнике лица, која су свршила 4 разреда средње школе.

Члан 120

Дужност црквеносудског тужиоца врши свештено лице, које Архијереј одреди.

Члан 121

Чланови Епархиског црквеног суда, њихови заменици и секретар (референт) не могу бити ни међусобно ни са претседником у сродству наведеном у чл. 75.

Члан 122

Црквени суд доноси пуноважне одлуке у већу састављеном од претседника, односно његовог заменика, два члана и деловође (секретара или писара).

Члан 123

Чланове суда замењују заменици (такође почасни чланови) а по потреби и секретар Црквеног суда.

Члан 124

Члан Епархиског црквеног суда који је лично заинтересован, или који је учествовао у ислеђењу по предмету расправе, не може судити.

Члан 125

Епархиски црквени суд решава о изузећу чланова суда. У том решавању архијерејски заменик, односно секретар, замењује члана чије се изузеће тражи. Ако се тражи изузеће више од два члана, о изузећу решава Велики црквени суд.

Члан 126

Претседник и чланови Епархиског црквеног суда дају свој глас при одлучивању потпуно независно, управљајући се у томе по својој савести, а према одредбама канонско-законским.

Члан 127

Епархиски црквени суд доноси одлуке већином гласова. Гласање почиње од најмлађег члана суда.

Члан суда који се не би сложио са донетом одлуком има права ставити своје писмено образложено одвојено мишљење. Одвојена мишљења не достављају се парничним странама.

Члан 128

Све одлуке Епархиског црквеног суда, донесене у седницама у којима није председавао епархиски Архијереј, подносе се њему на сагласност. Ако се Архијереј не сложи са одлуком Епархиског црквеног суда, може да упути предмет на поновну расправу Епархиском црквеном суду, а ако Епархиски црквени суд остане при својој првобитној одлуци, може Архијереј доставити предмет са образложеним мишљењем Великом црквеном суду који ће по питању ове несугласности дати своје обавезно упутство. У том случају обуставља се извршење одлука Епархиског црквеног суда до одлуке Великог црквеног суда.

Члан 129

Одлуке донесене на седницама црквених судова записују се одмах у записник и записник потписују сви чланови који су судили или решавали а тако исто и деловођа.

Решења и пресуде које се издају по тим одлукама потписују само претседник и деловођа.

Члан 130

Предмети се решавају редом како су у суд дошли, изузимајући оне које претседник или његов заменик као хитне и од веће важности стави на дневни ред.

Члан 131

Претседник распоређује за рад све приспеле предмете упућене суду. Он отвара и закључује седнице и руководи пословима при расправљању и суђењу, старајући се да се послови који спадају у круг рада Црквеног суда у одређено време свршавају и отправљају.

Члан 132

У делокругу администрације унутрашњих црквених послова, Епархиски црквени суд ради по упутствима и наредбама епархиског Архијереја.

Члан 133

По кривицама свештеничким, епархиски Архијереј, пошто изврши преко својих органа потребно извиђање, доноси одлуку, ако нађе да дело долази у круг његове надлежности; у противном, предаје предмет Епархиском црквеном суду на поступак.

Члан 134

Епархиски црквени суд,

а) као судски орган:

- 1) суди кривице свештенства оба реда;
- 2) суди кривице верних које повлаче искључење из црквене заједнице на извесно време или коначно;
- 3) суди, у својој надлежности, спорове о ваљаности, поништењу и разводу црквеног брака;
- 4) решава сукобе између свештеника, као и спорове због парохиских прихода и због покретног или непокретног црквеног имања које је свештенству одређено на уживање;

б) као орган епархиског Архијереја за послове унутрашње црквене управе:

- 1) надзирава по упутствима Архијереја парохиско свештенство, парохиске канцеларије и архијерејска намесништва;
- 2) саопштава и извршује наредбе и одлуке виших црквених судских власти;
- 3) помаже епархиском Архијереју у свима пословима епархиске управе, и извршује његова наређења и у пословима који спадају у његову личну надлежност;
- 4) води бригу, према одредбама овог Устава, о инвентару епископије у случајевима премештаја, пензионисања или смрти епархиског Архијереја;
- 5) доноси одлуку о променама у црквеним матичним књигама.

Члан 135

Одлуке епархиских црквених судова које не подлеже расматрању виших власти извршне су, њих извршују подручни црквени органи.

8. Епархиски савет

Члан 136

Епархиски савет је претставништво у пословима епархиске црквене самоуправе.

Члан 137

У Епархиски савет улазе:

- а) епархиски Архијереј или његов заменик;
- б) два члана Епархиског црквеног суда;
- в) један свештеномонах;
- г) по једно свештено и једно световно лице из сваког намесништва;
- д) пет световних лица које именује епархиски Архијереј у споразуму са Црквеним судом и Епархиским управним одбором.

Чланове свештена лица именује Свети архијерејски синод, а чланове световна лица поставља Патријаршијски управни одбор, и једне и друге на предлог надлежног Архијереја.

Члановима под в) и г) поставља се на исти начин исти број заменика и то члановима под г) из истог намесништва.

Члан 138

Претседник Епархиског савета је епархиски Архијереј или његов заменик, ако је Архијереј спречен да уопште присуствује седницама.

Ако би Архијереј у току рада Епархиског савета био привремено спречен да седницама претседава, замењује га у претседавању потпретседник савета.

Потпретседника из редова чланова световњака и два секретара, једно свештено и једно световно лице, бира Епархиски савет из своје средине простом већином гласова.

Члан 139

Мандат члановима Епархиског савета траје шест година. Епархиски савет сазива епархиски Архијереј, односно администратор, у седиште епархије најмање једанпут годишње у редовно заседање, а у ванредно по потреби.

Члан 140

Епархиски савет може пуноважно решавати кад је присутна надполовична већина чланова и доноси одлуке већином гласова. При једнакој подели гласова одлучује глас онога који претседава.

Записник Епархиског савета потписују претседник, секретари и за то од Савета изабрана два члана Савета.

Члан 141

Епархиски савет, сем других послова које врши по овом Уставу, у својој надлежности:

- 1) стара се о средствима за подмирење материјалних потреба епархије;
- 2) доноси за потребе епархије годишњи предрачун расхода и прихода, саставља завршни рачун, и шаље их на одобрење Патријаршијском управном одбору;
- 3) установљава за потребе епархије разрез приноса на црквене општине и манастире и одлуке о том доставља Патријаршијском управном одбору, који их одобрава у сагласности са Светим архијерејским синодом;
- 4) доноси одлуке о задужењу и отуђењу епархиске имовине, и подноси их на одобрење до суме од 2.000.000 динара Патријаршијском управном одбору а преко те суме Патријаршијском савету;
- 5) коначно решава о отписивању потраживања која припадају епархији, а за која се докаже да се не могу наплатити, и расходању ствари те имовине, и то код потраживања до 50.000 динара и код расходања ствари до 100.000 динара, а преко тих сума доставља своју одлуку Патријаршијском управном одбору на одобрење;
- 6) решава о вођењу и одустајању од парница, као и о поравнању у погледу епархиске имовине, а ако је вредност парнице, односно поравнања, већа од 200.000 динара, доставља своју одлуку на одобрење Патријаршијском управном одбору;
- 7) издаје упутства, по одредбама које пропише Патријаршијски савет, о управи, руковању и контроли епархиских добара, фондова, задужбина (заклада) и других разних установа;
- 8) оснива епархиске фондове и религиозне, добротворне, црквенопросветне и друге корисне установе и

заводе;

9) одређује из своје средине редовне чланове за Епархиски управни одбор, као и њихове заменике;

10) подноси вишим надлежним црквеним властима молбе, претставке и предлоге о предметима и потребама који се тичу дотичне епархије или целе Цркве;

11) подноси Патријаршиском управном одбору извештај о своме раду.

Члан 142

У случају немогућности да се сазове Епархиски савет, може се од чланова савета затражити мишљење о најхитнијим и важним предметима и писменим путем.

Члан 143

Ако се члан Епархиског савета не одазива позиву и на две узастопне седнице не дође, Архијереј ће на његово место предложити Светом архијерејском синоду, односно Патријаршиском управном одбору, друго лице за члана Епархиског савета, у смислу чл. 137 т. г) Устава, односно сам ће га наименовати у споразуму са Црквеним судом и Епархиским управним одбором (чл. 137 т. д) Устава).

9. Епархиски управни одбор

Члан 144

Епархиски управни одбор је извршна (управна и надзорна) власт у пословима спољашње црквене управе у епархији и извршни орган Епархиског савета.

Члан 145

Епархиски управни одбор састављају:

- а) епархиски Архијереј или његов заменик;
- б) једно монашко лице;
- в) три свештена лица;
- г) шест световњака.

Чланови под б), в) и г) имају исти број заменика.

Члан 146

Редовне чланове и заменике Епархиског управног одбора бира Епархиски савет на шест година. Ови су дужни отпраљати послове све док не буду одређени и у дужност уведени новоизабрани чланови Епархиског управног одбора.

Члан 147

Претседник Епархиског управног одбора је епархиски Архијереј или његов заменик.

Епархиски управни одбор бира себи потпретседника из редовних чланова световњака, по могућности из седишта Одбора или из оближње околине, а за секретара лице са потребном спремом.

Члан 148

Чланови и секретар Епархиског управног одбора не могу бити у сродству предвиђеном у чл. 75.

Члан 149

Епархиски Архијереј, односно администратор епархије, сазива редовне седнице одбора у седиште епархије полугодишње, а ванредно у случајевима:

- а) када то одлучи претседник;
- б) када то писмено затражи најмање половина чланова Епархиског управног одбора означивши предмет ради кога се тражи сазив ванредне седнице.

Члан 150

Сваки члан Одбора који би био спречен да на позив дође у седницу дужан је то благовремено јавити претседнику, а овај ће на место отсутног члана позвати у случају потребе заменика.

Ако члан Епархиског управног одбора, односно члан заменик, занемари своју дужност и трипут узастопце не дође на седницу, Епархиски савет ће на првој својој седници изабрати на његово место другог члана, односно заменика.

Члан 151

За доношење пуноважне одлуке потребно је да у седници Одбора учествује преко половина његових чланова.

Одлуке се доносе простом већином гласова присутних чланова. При једнакој додели гласова одлучује глас онога који претседава.

Записник Епархиског управног одбора потписује претседник, секретар и за то од Епархиског управног одбора изабрана два члана (једно свештено лице и један световњак).

Члан 152

Предмети који су хитне природе и не трпе одлагања, решавају се президијално или у ужем одбору, који сачињавају: Архијереј или његов заменик, једно свештено и једно световно лице, из седишта епархије или из ближе околине, које бира Епархиски управни одбор из своје средине. Президијалне одлуке и одлуке овог ужег одбора подносе се на накнадно одобрење Епархиском управном одбору.

Члан 153

Епархиски управни одбор, сем других послова које врши по овом Уставу у својој надлежности:

- 1) стара се о материјалним средствима за религиозне, добротворне, духовнопросветне и друге корисне установе и заводе у епархији;
- 2) управља и располаже по црквеним прописима добрима, фондовима и задужбинама (закладама) епархије;
- 3) саставља годишњи предрачун расхода и прихода и завршни рачун за потребе епархије и доставља Епархиском савету који предрачуне и завршне рачуне одобрава и подноси Патријаршиском управном одбору на коначно одобрење;
- 4) надзирава све црквеносамоуправне органе у епархији у вршењу њихових дужности и у ту сврху изашиље по потреби своје изасланике с потребним упутствима; и води надзор над оним добрима, фондовима, задужбинама (закладама) које су на управу и руковање поверене нижим црквеносамоуправним органима у епархији;
- 5) прегледа и одобрава предрачунске расходе и приходе црквених општина и манастира;
- 6) настојава да се воде тачни инвентари црквене и црквеносамоуправне имовине у епархији, да се непокретне имовине снабдевају прописним законским доказима о својини, а здања и имања да се осигуравају од пожара и других елементарних непогода;

- 7) спроводи са својим мишљењем на одобрење одлуке Црквеноопштинског савета о отуђењу и задужењу црквене имовине, и то до суме од 2.000.000 динара, Патријаршиском управном одбору, а преко те суме, Патријаршиском савету;
- 8) одобрава одлуке Црквеноопштинског савета о отписивању потраживања, која се не могу наплатити од дужника, до 50.000 динара, и о расходању ствари до 100.000 динара, а преко тих сума спроводи те одлуке са својим мишљењем на одобрење Патријарши ском управном одбору;
- 9) коначно решава о закупу епархиске имовине до 200.000 динара и одобрава такве одлуке Црквеноопштинског савета, а преко те суме доставља своју одлуку, односно одлуку Црквеноопштинског савета, на одобрење Патријаршиском управном одбору;
- 10) одобрава одлуке Црквеноопштинског савета о вођењу и одустајању од парница, као и о поравнању у погледу црквеноопштинске имовине, а ако је вредност парнице односно поравнања већа од 200.000 динара, доставља одлуку са својим мишљењем на одобрење Патријаршиском управном одбору;
- 11) одобрава подизање нових грађевина и веће оправке у црквеним општинама;
- 12) поставља по потреби, у споразуму са Епархиским црквеним судом, правобраниоца за правне послове у епархији;
- 13) решава као првостепена власт управне спорове у епархији, уколико се односе на спољашњу управу црквену, и решава жалбе на решења подручних органа;
- 14) спрема и подноси Епархиском савету извештај о свом раду за Патријаршиски управни одбор;
- 15) одређује дан избора Црквеноопштинског савета;
- 16) извршује и саопштава решења, наредбе и одлуке Епархиског савета и Патријаршиског управног одбора;
- 17) спрема извештај и предлоге Епархиском савету;
- 18) решава о отуђењу и задужењу манастирске имовине као и отписивању потраживања и о расходању ствари у смислу чл. 212 т. 2;
- 19) стара се, заједно са Црквеним судом да се у манастирима развију потребне могуће привреде и занатства.

Члан 154

Свака епархија по потреби може имати свога правобраниоца са квалификацијама судије грађанског суда, који је уједно правобранилац и за послове Епархиског савета и управног одбора дотичне епархије.

Епархиски правобранилац заступа интересе епархије пред властима у правним и судским пословима, а дужан је, на захтев било Епархиског црквеног суда било Епархиског савета и одбора, давати им своја правна мишљења.

Члан 155

Све одлуке Епархиског савета и Епархиског управног одбора донесене у седницама у којима није претседавао Архијереј, односно администратор, подносе се Архијереју, односно администратору, на преглед и одобрење.

Члан 156

Ако је епархиски Архијереј, односно администратор, уверен да се нека одлука Епархиског савета и Епархиског управног одбора противи црквеним прописима, или није у сагласности са начелима учења православне Цркве, властан је обуставити извршење такве одлуке и предмет вратити на поновно решавање. Ако се не би ни тада могао постићи споразум, Архијереј, односно администратор, упућује дотични предмет Патријаршиском управном одбору на разматрање и одлуку с тим да се у случају потребе и овде примени одредба из чл. 97 Устава.

Члан 157

Епархиски Архијереј може у случајевима потребе за важне епархиске послове сазвати Епархиски црквени суд и Епархиски управни одбор у заједничку седницу ради саветовања и решавања.

Члан 158

Службеници Епархиског црквеног суда и Епархиског управног одбора, дужни су вршити све послове Црквеног суда и Епархиског управног одбора, које им Архијереј нареди; по потреби Архијереј може службеницима једног од ова два епархиска црквена тела поверити и послове, који спадају у делокруг једног или другог од ова два тела.

10. Архијерејски намесник

Члан 159

Архијерејски намесник може бити оно свештено лице:

- а) које је редовно свршило вишу или средњу богословску школу;
- б) које се показало ревносно у вршењу парохиске или које друге црквене службе;
- в) које је доброг владања и примерног живота;
- г) које је провело најмање десет годин у парохиској или неког другој црквеној служби, а ако је са вишом богословском спремом, најмање пет година.

Члан 160

Архијерејског намесника поставља и разрешава епархиски Архијереј.

Члан 161

Архијерејском намеснику може се поставити помоћник, свештено лице, које му по потреби помаже у свим парохиским и канцелариским пословима.

Помоћника поставља и разрешава епархиски Архијереј; помоћник има своју парохију.

Члан 162

Архијерејски намесник у своме намесништву, а по својој надлежности:

- 1) брине се о чистоти и снажењу православне вере, о правилном и редовном проповедању, о религиозно-моралном образовању и васпитању верних;
- 2) сузбија све покрете и радње уперене противу православља и интереса Цркве;
- 3) стара се о чувању и неговању добрих обичаја и о сузбијању и искорењивању штетних навика и порока у народу;
- 4) настојава у свом подручју да се организују црквенодобротворне и духовнопросветне установе и с обзиром на месне прилике и потребе даје у том погледу епархиском Архијереју предлоге и мишљења;
- 5) стара се о правилном и редовном богослужењу, као и благољепију и добром поретку у храмовима;
- 6) стара се да се храмови снабдевају потребним стварима и утварима а парохиске канцеларије званичним књигама;
- 7) пази да свештенство врши дужности и да се влада како свештенички позив захтева и да међу свештеницима влада љубав, слога и међусобна сарадња;
- 8) уклања сваки неспоразум међу све штеницима, расправља мање несугласице међу њима и мири их, а веће доставља вишој власти;

- 9) обилази обавезно најмање једанпут у години све парохије у свом подручју и том приликом брижљиво прегледа и контролише пастирски, вероучитељски и административни рад парохиског свештенства, као и рад Црквеноопштинских савета и Црквеноопштинских одбора и о резултату своје ревизије подноси са својим примедбама и предлозима, тачан и исцрпан извештај надлежној епархиској власти;
- 10) по наредбама епархиске власти, чини извиђаје у дисциплинским и кривичним предметима и управним пословима свештенства, парохиских канцеларија, Црквеноопштинских савета и Црквеноопштинских одбора, као и појединаца;
- 11) извршује и саопштава све одлуке, решења и наредбе епархиског Архијереја и епархиских власти;
- 12) мири завађене супруге и решава о поништају предбрачних испита;
- 13) води старање о владању свештенства у свом намесништву и подноси о томе годишњи извештај надлежном Архијереју;
- 14) опомиње свештенство за повреде службене дужности;
- 15) даје подручним свештеницима отсуства до десет дана у години, о чему извештава епархиског Архијереја, а молбе за дужа отсуства спроводи са својим мишљењем епархиском Архијереју;
- 16) одређује привремене заменике отсутним, оболелим и умрлим парохиским свештеницима до даљег наређења епархиског Архијереја;
- 17) по свом нахођењу или по жељи свештенства, а по претходном одобрењу епархиског Архијереја, сазива свештенике на братске договоре, на којима се расправља и договара о потребама и бољитку Цркве, пастирским дужностима, као и о томе како ће се код верних јачати православна вера, религиозно-морално осећање, међусобна љубав, родољубље, духовна просвета и хришћанске врлине;
- 18) подноси годишњи извештај са својим мишљењем и предлозима епархиском Архијереју о стању цркава и црквенопастирском раду свештеника, као и о своме сопственом раду.

Члан 163

Архијерејски намесник може отсуствовати од своје дужности само са знањем и по одобрењу надлежног Архијереја који му у том случају одређује заменика,

11. Парох

Члан 164

На челу сваке парохије је парох, који обавезно живи у својој парохији и без знања и допуштења надлежних црквених власти не може да се удаљи из Места свога службовања.

Парох је привремен или сталан, и једног и другог поставља епархиски Архијереј.

Члан 165

За привременог парохиског сваштеника може бити постављено лице које је свршило вишу или средњу богословску школу и које нема никаквих канонских сметњи за свештенички чин.

За сталног парохиског свештеника поставља се оно свештено лице које је провело у свештеничком или ђаконском чину најмање три године, положило практаци испит или је од овога ослобођено.

Члан 166

Попуњавање парохија сталним парохом врши се стечајем, који епархиски Архијереј објављује у службеном листу Српске православне цркве.

Кандидати са условима из претходног члана пријављују се и подносе потребна документа епархиском Архијереју.

Члан 167

Свештена лица са вишом богословском спремом имају право да полагају практични испит за сталног парохиског свештеника после две године привремене парохиске или ђаконске службе.

Члан 168

Практични испит за сталног парохиског свештеника полаже се по правилнику који прописује Свети архијерејски сабор.

Члан 169

Од практичног испита ослобођавају се: професори богословског факултета и богословија, вероучитељи са катихетским испитом, чланови и секретари црквених судова, писари Великог црквеног суда и виши чиновници Светог архијерејског синода, Патријаршиског управног одбора и епархиских управних одбора, ако су у свештеничком чину и у овим звањима провели најмање три године.

Члан 170

Парохиску службу врше по правилу мирски свештеници, но у оскудици ових, и изузетно где прилике то налажу, епархиски Архијереј може поверити опслуживање парохиие свештеномонасима односно братству манастирском. Свештеномонахе који опслужују парохиие издржавају њихови манастири, који уживају све приходе са тих парохиија.

Члан 171

Где има више парохиских свештеника при једном храму, епархиски Архијереј једнога је и старшина канцеларије парохиског надлештва. Старшина цркве је одговоран за поредак у цркви и канцеларији парохиског надлештва.

Члан 172

Сталног пароха може Архијереј са парохиие уклонити или преместити само по његовој молби или пристанку и по пресуди надлежног Црквеног суда.

Привременог парохиског свештеника може Архијереј преместити и по потреби службе.

Члан 173

Ђакон може имати свака парохиија. Обавезно имају ђаконе епикопске катедрале и оне цркве за које то одреде надлежне епархиске власти.

Ђакони су обавезни помагати пароху (стареришни цркве) у вођењу црквене администрације, и њему су потчињени у службеном погледу.

Члан 174

Ђакони се постављају на исти начин као и приврмени парохиски свештеници, између оних који имају услове из члана 165. Године проведене у ђаконској служби признају се као и године проведене у парохиској служби.

Ђакони поред принадлежности од цркве имају приходе и од учествовања као други свештенослужитељ при сахранама и венчањима.

Члан 175

Сваки парох врши парохиске дужности и води своје канцелариске послове самостално, а стоји у погледу свога званичног рада под непосредним надзором старешине цркве и надлежног архијерејског намесника и под врховним надзором и управом свога епархиског Архијереја.

Члан 176

Парох има углавном ове дужности:

- 1) служи добрим примером својим парохијанима у своје лично и породичном животу;
- 2) редовно проповеда слово Божје и поучава своје парохијане у храму и у свакој другој згодној прилици;
- 3) служи редовно свету литургију и свакодневно црквено правило, врши свете тајне и свештене обреде за своје парохијане у храму и парохији по правилима св. канона, црквених закона и прописа црквених власти;
- 4) врши општа молепствија, благодарења и парастосе према црквеним прописима и наређењу црквених власти;
- 5) врши литију и ношење крста са водоосвећењем у местима где је и како је то обичај, молитве у почетку и свршетку школске године, резање славског колача о храмовној слави и о светом Сави, са водоосвећењем;
- 6) објављује народу у цркви празнике који се светкују и објашњава њихов значај;
- 7) стара се о религиозно-моралном васпитању и образовању православне омладине ван школе и врши верску наставу у школама, ако нема сталног вероучитеља;
- 8) стара се о добром реду, побожном и правилном читању и појању при богослужењу и чистоти и благољепију у храмовима и чини расположење у том погледу, као и о употреби, набавци и добром одржавању одежди, црквених утвари и богослужбених књига, нарочито о издржавању и чувању гробља и других освећених места и црквених старина;
- 9) стара се о библиотеци своје цркве, о ширењу верско-моралних књига међу парохијанима и ревностно сузбија ширење списа чија је садржина противна учењу православне вере и морала;
- 10) посећује своје парохијане ради пастирских поука и упућује их на хришћанска добротворна дела; а у споразуму са црквеноопштинским саветом брине се о организовању добротворне службе и оснивању црквено-добротворних завода;
- 11) сузбија безверну и неправославну пропаганду и о сваком покушају и појави противу вере извештава архијерејског намесника, у важним случајевима и епархиског Архијереја; сузбија ванбрачно живљење, пијанство, богохулство, псовке и све друге рђаве навике у народу;
- 12) мири завађене супруге;
- 13) извршује на време одлуке и наредбе својих претпостављених власти;
- 14) тачно и редовно води књиге крштених, предбрачних испита, венчаних и умрлих, заједно са анаграфом (домовником), као и друге званичне књиге и одржава их у добром стању и реду; издаје изводе и уверења, било на захтев појединаца било по званичној дужности и према прописима уредно шаље годишње извештаје и статистичке податке о стању парохије Епархиском црквеном суду;
- 15) води летопис своје парохије;
- 16) поставља и отпушта у споразуму са Црквеноопштинским одбором црквењака и појца; упућује их, руководи и надзирава у њиховој служби; у случају неспоразума између пароха и црквеноопштинског одбора у питању појца и црквењака, спор коначно решава епархиски Архијереј.

Члан 177

Место сталног парохиског свештеника упражњује се прелазом у другу црквену службу, премештајем по молби, пристанку или осуди, губитком парохије, умировљењем и смрћу.

Самоволно напуштање парохиске дужности дуже од 15 дана, или непримање дужности за 21 дан после постављења или премештаја, повлачи губитак парохије.

Члан 178

За ширење верске и црквене свести и хришћанског милосрђа, као и за друге послове унутрашње црквене мисије, постоји у свакој црквеној општини верско добротворно старатељво. Ово старатељстао поставља епархиски Архијереј из редова верних оба пола. Оно је орган црквеноопштинског одбора. Верскодобротворно старатељство има свој фонд, који се образује из прилога верних и од помоћи коју му даје црквена општина. Ближе одредбе о делокругу верскодобротворног старатељства и управљању његовим фондом одређене су нарочитим правилником, који је прописао Свети архијерејски сабор под АСБр. 136/Зап. од 13/26. IX. 1932 године.

12. Црквеноопштински савет и Црквеноопштински управни одбор**а) Црквеноопштински савет****Члан 179**

Црквеноопштински савет бирају мушки и женски чланови црквене општине, који су навршили 21 годину живота и који нису изгубили црквено бирачко право.

Члан 180

Бирачко право за избор Црквеноопштинског савета губи оно лице:

- 1) које није побожног и моралног живота;
- 2) које савесно не врши своје црквеноверске дужности и не испуњава своје обавезе према Цркви, породици и ближњима;
- 3) које је, било због злочинства уопште, било због каквог другог кривичног дела ако је ово дело учинило из користољубља или против вере или против јавног морала, под ислеђењем или је због тога осуђено, док трају последице те осуде;
- 4) које живи ванбрачно, или је у браку који Црква није благословила;
- 5) које је под осудом или последицама осуде изречене од црквене власти;
- 6) које је под старатељством или стечајем;
- 7) које је из Црквеноопштинског савета или Црквеноопштинског управног одбора искључено по одредбама овога Устава, за време које Епархиски управни одбор одреди;
- 8) које је члан каквог друштва или организације чији је рад уперен противу православне вере и интереса православне Цркве.

Услови из тач. 1, 2 и 8 утврђују се одлуком Епархиског управног одбора на жалбу против бирачке листе.

Члан 181

Свака парохија има списак бирача у смислу одредаба овог Устава. Овај списак саставља парох са Црквеноопштинским управним одбором на основу парохиских књига сваке године у првој половини месеца маја.

У списак се уписује име и презиме, година рођења, занимање и стан сваког бирача.

Списак се излаже јавно на углед у парохиској канцеларији 14 дана у другој половини маја, о чему се на време извештавају парохјани објавом на црквеним вратима и огласом од стране свештеника у цркви. Сваки парохјанин може за време док је списак изложен, учинити своје примедбе написмено Црквеноопштинском управном одбору, који о томе за осам дана доноси одлуку, Против ове одлуке у року од 15 дана од дана решења може се жалити преко Црквеноопштинског управног одбора Епархиском управном одбору, који о том коначно решава.

Списак се саставља у два примерка, од којих један остаје у парохиској канцеларији, а други се подноси Епархиском управном одбору.

Члан 182

Црквеноопштински савет чине 24 до 60 чланова и половина тога броја заменика, према броју душа верних. Број чланова одређује Епархиски управни одбор.

Сви пароси старешине храмова чланови су Црквеноопштинског савета по своме звању.

Број чланова Црквеноопштинског савета према броју православних душа у црквеним општинама биће овај: до 2000 душа 24 члана и 12 заменика; од 2-4000 - 30 чланова и 15 заменика; од 4-6000 - 40 чланова и 20 заменика, и преко 6000 - 60 чланова и 30 заменика.

Овај број може Архијереј у споразуму са Епархиским управним одбором према указаној потреби смањити или повећати.

Члан 183

За члана Црквеноопштинског савета може бити изабран сваки мушки и женски члан парохије:

- 1) који има све услове црквеноопштинског бирача;
- 2) који је навршио 25 година живота;
- 3) који је држављанин Југославије;
- 4) који у дотичној црквеној општини станује најмање годину дана.

Члан 184

Црквеноопштински савет бира се на шест година и састаје се у седишту црквене општине у редовно заседање два пута годишње. У овим заседањима, поред осталих послова, доноси предрачун и прегледа завршне рачуне.

У ванредно заседање Црквеноопштински савет се састаје:

- а) када то закључи Црквеноопштински управни одбор;
- б) када то писмено затражи већина чланова Црквеноопштинског савета означивши предмете о којима ће се расправљати;
- в) када то нареди Епархиски управни одбор.

У случајевима из става б) и в) седница се мора сазвати у року од 30 дана.

Члан 185

Ради избора чланова Црквеноопштинског савета бирачи се састају одређеног дана у седишту црквене општине.

Дан и место избора одређује Епархиски управни одбор по саслушању Црквеноопштинског управног одбора. Упражњена места чланова Црквеноопштинског савета попуњавају се заменицима.

Члан 186

Бираче сазива Црквеноопштински управни одбор, а избору претседава најстарији по чину, односно по рукоположењу, парох (старешина цркве), који предлаже секретара и двојицу писмених бирача, са којима врши легитимисање гласача, пребројавање гласова и оверава записник о избору.

Избор се врши по листама и то: акламацијом или појединачним усменим гласањем.

Кандидатску листу морају потписати најмање онолико бирача, колико износи половина укупног броја црквеноопштинских саветника који се имају изабрати. Једно лице може бити потписник само на једној листи.

Кандидати и заменици морају пре потврде кандидатске листе дати лично Црквеноопштинском одбору свој писмени пристанак да се примају кандидације.

Гласање, како за чланове Црквеноопштинског савета тако и за њихове заменике, врши се једновремено.

Члан 187

По свршеном избору претседник објављује резултат избора.

Записник о избору у овереном препису претседник подноси Епархиском управном одбру у року од осам дана од дана избора.

Жалбе на избор подносе се преко претседника у року од осам дана од дана избора Епархиском управном одбору који о том коначно, одлучује.

Члан 188

Изабране чланове Црквеноопштинског савета сазива ради конституисања у седницу и овој претседава претседник избора, пред којим чланови савета осим свештенослужитеља полажу заклетву (чл. 39).

По положеној заклетви, Црквеноопштински савет бира тајним гласањем свог претседника, потпретседника и секретара.

Почасни је претседник Црквеноопштинског савета парох (најстарији старешина цркве).

Члан 189

Када се Црквеноопштински савет конституише, одмах приступа избору Црквеноопштинског управног одбора тајним гласањем.

Записник о конституисању Црквеноопштинског савета и о избору Црквеноопштинског управног одбора мора се у овереном препису најдаље за осам дана после избора поднети на преглед и одобрење Епархиском управном одбору.

Члан 190

Црквеноопштински савет може решавати пуноважно, ако је на седници присутно више од половине његових чланова.

Одлуке се доносе већином гласова присутних. При једнакој подели гласова одлучује глас претседавајућег.

Ако се на првој седници не скупи довољан број чланова за пуноважно решавање, седница се одлаже за осам дана, када се пуноважно решава са оноликим бројем чланова колико их буде присутно. Ово се има у позиву за седницу изрично нагласити.

Члан 191

Црквеноопштински савет врши ове послове:

- 1) доноси годишњи предрачун расхода и прихода и одобрава завршни рачун за посебне потребе црквене општине, и шаље их Епархиском управном одбору на коначноодобрење (чл. 153 т. 5);
- 2) доноси одлуке о задужењу и отуђењу Црквеноопштинске имовине и спроводи их преко Епархиског управног одбора на одобрење до суме од 2.000.000 динара Патријаршиском управном одбору, а преко те суме Патријаршиском савету;
- 3) доноси одлуке о отписивању потраживања црквеноопштинеке имовине која се од дужника не могу наплатити и о расходовању ствари те имовине и спроводи их Епархиском управном одбору, који те одлуке за отписивање до 50.000 динара и расходовање до 100.000 динара коначно одобрава, а преко тих сума спроводи са својим мишљењем на одобрење Патријаршиском управном одбору;
- 4) доноси одлуке о вођењу и одустајању од парница и о условима поравнања и спроводи их Епархиском управном одбору, који их коначно одобрава до вредности од 200.000 динара, а преко те суме доставља са својим мишљењем Патријаршиском управном одбору на одобрење;
- 5) доноси одлуке о закупу и доставља их на одобрење Епархиском управном одбору, који их коначно одобрава до суме од 200.000 динара, а преко те суме доставља са својим мишљењем Патријаршиском управном одбору на одобрење;
- 6) доноси одлуке о разрезу на чланове своје црквене општине за потребе своје црквене општине, епархије и за опште потребе Цркве;
- 7) одлучује са одобрењем надлежне епархиске власти, о предлозима Црквеноопштинског управног одбора у погледу одржавања, обнављања и подизања храмова, парохиских домова, црквеноопштинских, фондовских и задужбинских (закладних) зграда и уопште о оснивању установа у својој надлежности;
- 8) установљава у границама овога Устава и уредаба виших црквених власти места својих службеника и одређује им припадности;
- 9) подноси предлоге, молбе и претставке надлежним епархиским властима о својим потребама;
- 10) стара се према упутствима и наређењима виших црквених власти о издржавању пароха и парохије

Члан 192

Ако Црквеноопштински савет не врши своју дужност, не покорава се наредбама претпостављених власти, или прекорачи границе свога делокруга, као и у случају да се у његовој средини појави такав неред који би ометао правилан ток рада, Епархиски управни одбор, по жалби или по званичној дужности, наређује по томе истрагу.

Епархиски управни одбор може кривце искључити из Црквеноопштинског савета, а у случају потребе, и рад обуставити и послове Црквеноопштинског савета пренети на Црквеноопштински управни одбор. Ово привремено стање може трајати све дотле док Епархиски управни одбор не стекне уверење да се може правилан и редован рад у Црквеноопштинском савету обновити.

Члан 193

У случају неопходне потребе попуњавање Црквеноопштинског савета до једне трећине укупног броја чланова, врши се кооптирањем под претседништвом лица које одреди Епархиски управни одбор. Епархиски управни одбор је надлежан да да одобрење за ово.

б) Црквеноопштински управни одбор

Члан 194

Црквеноопштински управни одбор чине 6 до 12 чланова, према броју чланова у Црквеноопштинском савету и осталим приликама у црквеној општини.

У Црквеноопштински управни одбор улазе претседник и потпретседник Црквеноопштинског савета у истом својству по свом положају, као и парох, односно најстарији старешина цркве, члан Црквеноопштинског савета. Остале чланове Црквеноопштинског управног одбора, као и једнак број заменика, бира Црквеноопштински савет из своје средине на шест година.

Члан 195

Број чланова Црквеноопштинског управног одбора у појединим црквеним општинама одређује Епархиски управни одбор.

Члан 196

Црквеноопштински управни одбор бира секретара, благајника и потребан број татора, по потреби и ван своје средине.

Члан 197

У Црквеноопштински управни одбор не могу бити једновремено изабрана лица која су у сродству предвиђеном у члану 75.

Члан 198

Изабрани члан Црквеноопштинског управног одбора остаје и даље члан Црквеноопштинског савета.

Члан 199

Црквеноопштински управни одбор састаје се на позив претседника у седнице најмање у два месеца једанпут, а према потребама и више пута.

На захтев већине чланова, претседник је дужан сазвати седницу Управног одбора. У том захтеву мора бити тачно означен предмет ради кога се тражи сазив седнице.

Члан 200

Црквеноопштински управни одбор може пуноважно решавати, ако је у седници присутна већина чланова. Одлуке се доносе простом већином гласова присутних чланова. Ако су гласови подједнако подељени, одлучује глас претседника.

Члан 201

Дужности су Црквеноопштинског управног одбора углавном ове:

- 1) чува и штити углед и интересе цркве и црквене општине;
- 2) потпомаже црквену власт у религиозноморалном и културнопросветном подизању и васпитању припадника православне Цркве, а нарочито омладине, у чувању и неговању корисних и лепих обичаја, као и у искорењавању рђавих и штетних навика;
- 3) извршује одлуке Црквеноопштинског савета и наредбе претпостављених црквених власти;
- 4) сарађује са парохом при изради црквених биначких спискова;
- 5) поставља и отпушта црквеноопштинско службено особље, сем црквеног појца и црквењака (чл. 176 т. 16);
- 6) пази да уживаоци Црквених добара ова држе у добром стању;
- 7) саставља инвентар покретног и непокретног имања, и по један примерак сваке године доставља Епархиском управном одбору;
- 8) управља црквеном имовином и стара се о њеном унапређењу; брине се да се фондовске,

задужбинске (закладне) имовине употребљавају у сврхе којима су намењене;

9) обезбеђује законским исправама о праву својине црквену непокретну имовину и осигурава је од пожара, а по потреби и од других елементарних непогода;

10) стара се у споразуму са парохом о потребним средствима за вршење богослужења, одржавање, снабдевање и украшавање храмова, парохиских домова, звоника, гробља и дворишта; води бригу о изналажењу средстава и спремању предрачуна и планова, које подноси Црквеноопштинском савету, за тим епархиским властима на коначно одобрење, за градњу и подизање нових храмова, парохиских домова и других црквеноопштинских зграда;

11) води бригу о уредном плаћању пореза и свих других обавезних дажбина, које су законом одређене;

12) прегледа свака три месеца, а по потреби и чешће, рачуне благајника и татора, као и других рачунопологача, и настојава да они врше своју дужност тачно и савесно;

13) саставља и предлаже Црквеноопштинском савету годишње предрачуна расхода и прихода црквеноопштинских, а тако исто склапа и сређује завршне рачуне, и подноси их са инвентарима Црквеноопштинском савету на преглед и даљу надлежност;

14) чини предлоге, молбе и претставке вишим црквеним властима о свима својим потребама;

15) подноси крајем сваке године извештај Црквеноопштинском савету о своме раду, и

16) стара се да сувишан новац не лежи у црквеној каси већ да га искоришћује на најсигурнији и најподеснији начин за интересе Цркве; о величини суме која се може у каси држати одлучује сам одбор према својим потребама.

Члан 202

Кад Црквеноопштински савет расправља о рачунима или одговорности због какве неправилности или немарности Црквеноопштинског управног одбора, овај је дужан давати Савету потребна разјашњења, али у одлучивању о тим предметима чланови Црквеноопштинског управног одбора немају права гласа у Савету. У том случају претседава почасни претседник Црквеноопштинског савета.

Ако Црквеноопштински савет расправља о одговорности због какве неправилности или немарности Црквеноопштинског управног одбора, у чијем је раду учествовао и парох а није притом издвојио мишљење, не може парох претседавати у тој седници Црквеноопштинског савета, већ у том случају има да претседава најстарији по годинама старости члан Црквеноопштинског савета.

в) Заједничке одредбе за Црквеноопштински савет и Црквеноопштински управни одбор

Члан 203

Парох, односно старешина цркве, дужан је да активно сарађује у свима пословима (административне и материјалне природе) своје црквене општине и саодговоран је за ово пословање заједно са члановима Црквеноопштинског савета и одбора за све неуредности, ако у конкретном случају није издвојио своје мишљење и противу неправилних одлука и рада изјавио жалбу вишим надлежним црквеним властима.

Парох (старешина цркве) има право жалбе надлежној власти у року од четрнаест дана против одлуке Црквеноопштинског савета и Црквеноопштинског управног одбора које би биле донесене против црквених прописа или на штету верских и моралних интереса црквених, као и против одлука којима не би били уважени његови образложени предлози о подмирењу потреба светих храмова, гробља и других освећених места.

Члан 204

Служба чланова Црквеноопштинског савета и Црквеноопштинског управног одбора почасна је и врши се бесплатно.

Ако би члан Црквеноопштинског управног одбора вршио дужност секретара или благајника може му се, изузетно и према величини посла, одредити специјалан хонорар за вршење ове дужности, по одобрењу Епархиског управног одбора.

Члан 205

Епархиски управни одбор може, на тужбу или по званичној дужности, искључити из Црквеноопштинског савета и управног одбора сваког члана:

- а) који изгуби један од оних услова који се траже по одредбама овог Устава за члана Црквеноопштинског савета или управног одбора;
- б) који своју дужност занемари и од седнице три пута узастопце без оправданог разлога изостане;
- в) који се не покорава наредбама старијих црквених власти и омета извршење пуноважних одлука.

Члан 206

Ако би Црквеноопштински управни одбор занемарио своје дужности, или ако би прекорачио свој делокруг, или не би извршио наредбе и одлуке претпостављених црквених власти, или најзад, ако би се у њему појавили такви раздори и нереди који би ометали успешно, правилно и редовно вршење послова, а Црквеноопштински савет не би предузео мере против таквог рада, Епархиски управни одбор има права разрешити Црквеноопштински савет и управни одбор и наименовати нарочито привремено поверенство од пет до дванаест чланова.

Исто тако може се разрешити Црквеноопштински савет и управни одбор и наименовати привремено поверенство у случају да је број чланова у овим телима недовољац за њихов редован рад.

Именовано привремено поверенство отправљаће све послове црквене општине до избора новог Црквеноопштинског савета и управног одбора.

Предлог за разрешење Црквеноопштинског савета и одбора и наименовање привременог поверенства подноси парох, односно старшина цркве, архијерејском намеснику, који исти са својим мишљењем доставља Епархиском управном одбору на одлуку. Одлука Епархиског управног одбора по овом питању је извршна и противу ње нема места жалби.

Епархиски управни одбор може и по службеној дужности разрешити Црквеноопштински савет и Црквеноопштински управни одбор и поставити поверенство.

Парох, односно најстарији старшина цркве, увек је члан привременог поверенства.

Члан 207

Епархиски управни одбор властан је у сваку седницу Црквеноопштинског савета или Управног одбора, редовну и ванредну, изаслати свог изасланика са потребним упутствима.

13. Настојатељ и братство манастира

Члан 208

Сваки свештеномонах и монах (монахиња) мора припадати братству једног манастира.

Сви свештеномонаси и монаси српских православних манастира под непосредним су надзором и влашћу манастирских настојатеља; свештеномонаси пак и монаси, који са знањем и одобрењем надлежног Архијереја врше црквену службу и пребивају изван свога манастира, потчињени су непосредној

јурисдикцији надлежног Архијереја, али свагда остају у духовној заједници са својим манастиром. Ако они пређу у другу епархију, причишљују се једном од тамошњих манастира.

Епархиски Архијереј врховни је настојатељ и надзорник свих мушких и женских манастира и манастирских братстава у својој епархији.

Члан 209

Манастиром, где у братству има најмање три члана, управља настојатељ манастира уз помоћ братства.

Сви свештенмонаси и монаси, како они који пребивају у манастиру тако и они који се налазе са својом црквеном службом изван манастира, чланови су манастирског братства.

Члан 210

Настојатељ манастира је заступник, непосредна управна и надзорна власт свога манастира и братства, чувар црквених и манастирских правила и извршилац наређења надлежних црквених власти.

Непосредни помоћник и заменик настојатеља је намесник.

Члан 211

У манастиру у коме има више од четири сабрата, за настојатеља и намесника предлаже братство под претседништвом изасланика епархиског Архијереја по два кандидата од којих епархиски Архијереј именује настојатеља и намесника.

У манастирима где је мање од четири сабрата настојатеља и намесника поставља Архијереј.

Епархиски Архијереј може у случају потребе назначити привременог настојатеља. Он га и разрешава. Стални настојатељ може се разрешити од управе односно преместити по образложеној молби, пристанку или осуди, сем случаја из чл. 220.

Члан 212

Настојатељ с братством дужан је живети и вршити своје дужности по Уставу манастирском. Сем делокруга који ће му се одредити у нарочитој уредби (чл. 213) врши и ове дужности:

- 1) доноси за посебне потребе манастира годишњи предрачун расхода и прихода и саставља завршни рачун и шаље их на преглед Епархиском управном одбору, који предрачун прегледа и одобрава у споразуму са Епархиским црквеним судом;
- 2) доноси одлуке о отуђењу и задужењу манастирске имовине и спроводи их Епархиском управном одбору, који их у споразуму са Црквеним судом доставља са мишљењем на одобрење, и то до вредности од 2,000.000 динара Патријаршиском управном одбору, а преко те суме Патријаршиском савету; Патријаршиски управни одбор решава о томе у сагласности са Светим архијерејским синодом, а Патријаршиски савет са Светим архијерејским сабором;
- 3) доноси одлуке о отписивању потраживања која се не могу наплатити и о расходовању ствари, и спроводи их Епархиском управном одбору за потраживање до 50.000 динара и расходовање ствари до 100.000 динара, а преко тих сума Патријаршиском управном одбору преко Епархиског управног одбора, који их доставља са својим мишљењем; Епархиски управни одбор решава о томе у споразуму са Епархиским црквеним судом а Патријаршиски управни одбор у споразуму са Светим архијерејским синодом;
- 4) доноси одлуке о вођењу и одустајању од парница и у условима поравнања и спроводи их на одобрење, и то Епархиском управном одбору до вредности од 200.000 динара, а преко те суме

Патријаршиском управном одбору, преко Епархиског управног одбора, који их доставља са својим мишљењем; Епархиски управни одбор решава о томе у споразуму са Епархиским црквеним судом, а Патријаршиски управни одбор у споразуму са Светим архијерејским синодом;

5) доноси одлуке о узимању и давању под закуп манастирског имања и доставља их на одобрење, и то Епархиском управном одбору до вредности од 200.000 динара, а преко те суме Патријаршиском управном одбору преко Епархиског управног одбора, који их доставља са својим мишљењем; Епархиски управни одбор решава о томе у споразуму са Епархиским црквеним судом, а Патријаршиски управни одбор у споразуму са Светим архијерејским синодом;

6) стара се да се унапређује манастирска имовина и да се развију потребне могуће гране привреде и занатства.

Члан 213

Посебну уредбу за унутрашњи и спољашњи манастирски живот прописује Свети архијерејски сабор.

III Црквене кривице и казне

Члан 214

Кривице по канонима и црквеним прописима које извиђају и суде надлежне црквене власти ове су:

а) свештених лица оба реда:

- 1) преступи против вере и учења Цркве, као и црквеног поретка;
- 2) владање које не доликује свештеничком чину и положају;
- 3) невршење, односно немарљиво вршење службених свештеничких дужности и законитих наредба претпостављених црквених власти;
- 4) увреде и клевете које једно свештено лице нанесе другом свештеном лицу;
- 5) изнуђивање непрописне награде за свештенорадње;
- 6) претресање и критиковање у беседама закона и наредба надлежних власти и њихових поступака;

б) верних:

- 1) преступи против вере и учења Цркве и црквеног поретка;
- 2) преступи против хришћанског морала.

Члан 215

Кривице се извиђају и суде по службеној дужности или на основу поднесене тужбе.

Члан 216

Црквене казне су ове:

а) за свештена лица оба реда:

- 1) опомена;
- 2) укор;
- 3) епитимија;
- 4) премештај на друго место службовања;
- 5) привремена забрана свештенодејства, највише до године дана;
- 6) губитак парохиске службе, односно другог звања у Цркви;
- 7) доживотна забрана свештенодејства;
- 8) лишење свештеничког чина;
- 9) лишење свештеничког чина са искључењем из црквене заједнице и
- 10) лишење монаштва;

б) за верне:

- 1) привремено лишење појединих права и почести у Цркви;
- 2) искључење из црквене заједнице на извесно време, и
- 3) коначно искључење из црквене заједнице.

Члан 217

За свештена лица оба реда казну опомене, укора, епитимије до петнаест дана и забране свештенодејства до тридесет дана изриче надлежни епархиски Архијереј, а казну премештаја у друго место, забране свештенодејства више од тридесет дана и остале казне само надлежни Црквени суд. За верне казну привременог лишења појединих права и почести у Цркви изриче надлежни Архијереј а остале казне надлежни Епархиски црквени суд.

Казне које изриче епархиски Архијереј одмах су извршне (чл. 108 т. 19), а казне које изриче Епархиски црквени суд подлеже расматрању и суђењу Великог црквеног суда према чл. 79.

Члан 218

Нико се не може казнити ниједном црквеном казном без претходног саслушања.

Члан 219

Ако је против свештеног лица поднесена тужба за такву кривицу која је проузроковала саблазан у народу и служи на срамоту свештеничком чину, епархиски Архијереј може такво свештено лице, одмах чим се поведе истрага, одлучити од свештенодејства до пресуде Црквеног суда.

Доносећи одлуку о одлучењу од свештенодејства, Архијереј може одредити да се свештеном лицу привремено умање његове припадности до половине.

Предмети ове врете имају се сматрати хитнима и Црквени суд је дужан решити их најдаље у року од године дана.

Члан 220

У случају оптужбе за злоупотребу материјалне природе, оптуженог може епархиски Архијереј од управе разрешити, док се његова кривица коначно не извиди и не пресуди.

Члан 221

Казне забране свештенодејства, без обзира на трајање, повлаче умањење припадности у једној половини за време док казна траје у корист заменика.

Члан 222

Казне предвиђене под тач. 4 до 6 закључно у члану 216 повлаче заустављње напредовања у чину и привадаљностима највише за три године према одлуци црквене власти која је изрекла казну.

Ово заустављање у напредовању наступа и онда кад је свештеник кажњен по чл. 216 т. 1 до 3 у две узастопне године.

Члан 223

Свештена лица, која као таква служе у државној служби, чим буду осуђена на доживотну забрану свештенодејства или на лишење свештеничког чина, губе своја звања у Цркви.

Свештена лица која служе у црквеној служби када буду одлучена или осуђена на привремену забрану свештенодејства, престају вршити дужност свога звања док траје та забрана, и за све то време примају половину својих припадности.

Члан 224

Одредбе о црквеним кривицама и казнама односе се и на пензионисана свештена лица, уколико се на њих могу примењивати.

IV Црквена просвета

Члан 225

Српска православна Црква води старање о неговању и развијању црквенопросветне делатности и црквене уметности, и у ту сврху оснива и подиже потребне школе и заводе.

Члан 226

За образовање српског православног свештенства оба реда у Српској православној цркви постоје више и ниже богословске и монашке школе. Ове школе оснива Свети архијерејски сабор у споразуму са Патријаршиским саветом а укида их по својој одлуци.

Српска православна црква се стара о предавању веронауке у основним, средњим и стручним школама.

Члан 227

Свака богословска и монашка школа има по могућству своје општежиће (интернат).

Члан 228

Наставници на православном богословском факултету, у богословским и монашким школама могу бити лица која су православне вере и имају прописане квалификације за наставничку службу.

Професори за богословске предмете у богословијама и монашким школама морају бити у свештеничком или монашком чину.

Члан 229

Предавања на православном богословском факултету универзитета имају бити у сагласности са учењем православне хришћанске цркве. О томе се стара Свети архијерејски синод као и о верској подобности кандидата за наставника ове школе при њиховом постављењу.

Члан 230

Наставни план и програм предавања у богословским и монашким школама прописује Свети архијерејски сабор.

Члан 231

Ректоре богословија и управитеље монашких школа бира Свети архијерејски сабор, а наставничко особље бира Свети архијерејски синод на предлог епархиског Архијереја; и једне и друге разрешава од дужности или пензионише Свети архијерејски синод на предлог епархиског Архијереја.

Члан 232

Богословске и монашке школе стоје под врховним надзором и управом Светог архијерејског синода, а под непосредним надзором надлежног епархиског Архијереја.

Надлежни Архијереј као непосредна надзорна власт има право да казни опоменом и укором све наставничко и друго службено особље због несавесног рада или неприличног понашања. У случају теже кривице епархиски Архијереј може службеника привремено удаљити од службе и о томе одмах известити Свети архијерејски синод ради даљег поступка.

Члан 233

Уредбе о богословским и монашким школама прописује Свети архијерејски сабор.

Члан 234

За оснивање и уређење осталих црквенопросветних школа и завода надлежан је за опште установе Свети архијерејски сабор у споразуму са Патријаршиским саветом; за епархиске, црквеноопштинске и манастирске, епархиски Архијереј у споразуму са епархиским, односно Црквеноопштинским саветом, односно са манастирском управом и братством, — све с одобрењем Светог архијерејског синода и Патријаршког управног одбора, ако издржавање тих школа и завода пада на терет предрачуна расхода и прихода за опште црквене потребе.

V Црквена имовина

Члан 235

Српска православна црква самостално управља и слободно располаже црквеном имовином, црквеним фондовима и задужбинама (закладама), као и својим приходима у границама канонских прописа и овог Устава.

Члан 236

Сви годишњи расходи и приходи Српске православне цркве предвиђају се у годишњим предрачуницима расхода и прихода, који се састављају одвојено према општим или посебним потребама које имају да задовоље.

За опште потребе Српске православне цркве Патријаршки управни одбор доноси предрачун општих расхода и прихода, а завршне рачуне подноси на одобрење Патријаршиском савету.

За посебне потребе епархија, црквених општина и манастира доносе органи ових тела, надлежни за то по овом Уставу, предрачун расхода и прихода односно епархије, црквене општине или манастира. Предрачуна епархија одобрава Патријаршки управни одбор а предрачуна црквеноопштинске и манастирске Епархиски управни одбор.

Завршне рачуне епархије доставља Епархиски управни одбор на одобрење Патријаршиском управном одбору у смислу чл. 101 т. 4 и чл. 153 т. 3, а завршне рачуне црквених општина и манастира одобрава сам Епархиски управни одбор.

Члан 237

Расходи и приходи црквених фондова као и црквених завода и уснова предвиђају се у односним предрачуницима расхода и прихода, према томе у чију надлежност долази руковање и управа, као и старање о њиховој употреби и потребама.

Приходи и расходи црквених задужбина (заклада) предвиђају се такође у односним предрачунима, ако су расходи намењени потребама Цркве.

Члан 238

Органи који су надлежни за састављање, односно доношење, годишњег предрачуна расхода и прихода дужни су састављати и годишње завршне рачуне, које подносе на преглед и разрешење властима у чију надлежност то спада.

Члан 239

По црквеним буџетима наредбодавци су, и то: по буџету општих расхода и прихода Српске православне цркве, претседник Патријаршког управног одбора, односно његов заменик; по буџету епархијском, претседник Епархијског управног одбора, односно његов заменик; по буџету црквених општина, претседник Црквеноопштинског управног одбора; и по буџету манастира, настојатељ манастира.

Наредбодавац по буџету за опште потребе Српске православне цркве, као и наредбодавци по епархијским буџетима, могу своје наредбодавно право да пренесу на подручне органе до суме од 20.000 динара.

Члан 240

Рачунопологачи су сви они органи и лица којима је овим Уставом или уредбама и осталим прописима, поверено руковање црквеним новцем, стварима и материјалом.

Члан 241

Наредбодавци и рачунопологачи одговорни су материјално за свој рад који би био противан црквено-законским прописима.

Члан 242

За покриће расхода Српске православне цркве служе ови извори:

- 1) приходи од црквених и манастирских добара, храмова, фондова, задужбина и од разних црквених завода и установа;
- 2) црквене таксе;
- 3) приход од хартија од вредности;
- 4) разрез на црквене општине и манастире;
- 5) добровољни прилози, дарови и завештања.

Члан 243

Опште потребе Српске православне цркве које се предвиђају у предрачуну општих расхода и прихода, подмириваће се:

- 1) приходима из општих црквених добара и од црквених установа општег карактера;
- 2) приходима од црквених такса из чл. 242 т. 2, уколико се за опште потребе наплаћују;
- 3) приходима из извора предвиђених у тачци 3 члана 242;
- 4) приходима од црквених фондова и задужбина, као и ванредним приходима од добровољних прилога, дарова и завештања, уколико су намењени општим потребама;
- 5) приходима од нарочитог разрезивања на црквене општине, манастире и епархије, и
- 6) приходима од црквених завода и установа.

Члан 244

Посебне потребе епархија подмириваће се:

- 1) приходима од епархиских добара;
- 2) приходима од црквених фондова, задужбина и приходима од епархиских установа и завода, као и приходима од добровољних прилога, дарова и завештања, уколико су намењени епархиским потребама;
- 3) приходима од нарочитог разрезавања црквене општине и манастире.

Члан 245

Посебне потребе црквених општина подмириваће се:

- 1) приходима од храма и црквеноопштинских добара и установа;
- 2) приходима од црквеноопштинских фондова, задужбина, и других установа, од добровољних прилога, дарова и завештања, уколико су намењени црквеноопштинским потребама, и
- 3) приходима од добровољног разреза на своје чланове.

Члан 246

Посебне потребе манастира подмириваће се:

- 1) приходима од њихових храмова и добара;
- 2) приходима од њихових радионица и рукотворина;
- 3) приходима од њихових фондова, задужбина и установа, као и приходима од добровољних прилога, дарова и завештања;
- 4) приходима од опслуживања парохија (чл. 170).

Члан 247

Црквена су добра она покретна и непокретна имовина која је својина Цркве као општа имовина Српске православне цркве, или је својина појединих епархија, манастира, црквених општина, храмова, задужбина, самосталних установа или таквих фондова.

Општим добрима Цркве сматрају се Патријаршиска добра; посебним добрима сматрају се, епархиска, епископска, црквеноопштинска, црквена и манастирска добра, која служе посебним потребама епархија, односно епископа, пароха, ђакона, службеника црквених и монаха.

Члан 248

Црквена добра и њихови приходи употребљавају се на опште или посебне црквене потребе, и не могу се на друге сврхе употребљавати.

Члан 249

Непокретна црквена добра морају имати законске исправе о својини.

Члан 250

За сва црквена добра морају се уредно водити тачни и прописани инвентари, а састављају их оне власти и органи који добрима непосредно управљају.

Члан 251

Црквена добра осигуравају се против штете од пожара, крађе и елементарних непогода, у смислу наредба Патријаршког управног одбора.

Члан 252

Црквена непокретна имовина, која је дарована са нарочитом наменом (задужбине, завештања итд.), не може се задужити нити отуђити, ако је дародавац то нарочито забранио.

Члан 253

Манастири се могу економски удруживати ради рационалнијег обрађивања и савременије економије својих имања, као и оснивати своје радионице по одобрењу надлежних епархиских власти.

Члан 254

Патријаршки савет прописује начин управљања, руковања и употребљавања црквених добара, као и вођење надзора и контроле над тим добрима.

Члан 255

Патријаршијеки управни одбор решава коначно и сва она питања о црквеној имовини која нису овим Уставом додељена у надлежност ниједној црквеној власти.

Члан 256

Српски црквени фондови су они који су од Српске православне цркве, или њених саставних делова, завода и установа основани, или буду основани с одређеном наменом за опште потребе Српске православне цркве или за посебне потребе њених саставних делова, завода и установа.

Члан 257

Српске црквене задужбине (закладе) су оне које су поједини добротвори основали, или их буду основали са одређеном наменом за верске, црквенопросветне, добротворне или друге потребе Српске православне цркве, или појединих њених саставних делова, завода и установа. Исто тако, црквене задужбине су и установа. Исто тако, црквене задужбине су и оне које нису намењене црквеним потребама и циљевима, али су поверене на управу и руковање црквеним властима, заводима и установама.

Члан 258

За сваки црквени фонд и сваку црквену задужбину (закладу) морају постојати правила, у којима је одређена имовина, намена, начин њиховог управљања, искоришћавања и надзора, као и начин заступања пред властима.

Оснивање фондова. и примање задужбина (заклада), као и њиховз правила, одобрава Патријаршки управни одбор.

Уколико не постоје правила за поједине фондове и задужбине (закладе), прописаће их Патријаршки управни одбор.

Члан 259

За посебне црквене потребе за унапређивање православне вере постоји Синодални фонд, којим управља Свети архијерејски синод.

У предрачуноу општих расхода и прихода Српске православне Цркве мора се сваке године предвидети потребан кредит за дотацију Синодалном фонду, која не може бити мања од 1% укупно предвиђених прихода за дотичну буџетску годину.

Члан 260

Ови црквени фондови и задужбине (заклада) служе само оним сврхама којима су намењене.

Намена постоећих фондова и задужбина (заклада) може се проширити на исте потребе у целој Српској православној Цркви и њеним саставним деловима. О томе решава Патријаршиски савет на предлог Патријаршиског управног одбора, а у споразуму са Светим архијерејским сабором.

Члан 261

Намена фондва и задужбина (заклада) може се, изузетно, изменити само ако постане неостварљива или је престала потреба за коју је одређена.

Исто тако, ако је њихов иметак услед разних новчаних промена толико умањен, да су неспособне за рад, извршиће се удруживање фондова односно задужбина са истим или сличним наменама, но с тим да се имена оснивача имају и даље потпуно сачувати. О томе подноси образложени предлог Патријаршиски управни одбор, а одлучује Патријаршиски савет, у споразуму са Светим архијерејским сабором.

За фондове и задужбине при црквеним општинама и епархијама предлог подноси Патријаршиском управном одбору Епархиски управни одбор.

Члан 262

За званичне радње црквених власти, тела и органа, и у јерархиском и самоуправном делокругу, плаћају се у корист Српске православне цркве, само оне таксе које Патријаршиски савет посебним правилником пропише у споразуму са Светим архијерејским сабором.

Члан 263

Одлуке о разрезивању на црквене општине и манастире и епархије, за опште потребе Цркве доноси Патријаршиски савет у споразуму са Светим архијерејским сабором (чл. 69 т. 24 и 243 т. 5). За посебне потребе епархија доноси такву одлуку Епархиски савет (чл. 141 т. 3 и 244 т. 3), коју одлуку одобрава Патријаршиски управни одбор у споразуму са Светим архијерејским синодом.

За посебне потребе црквених општина доноси одлуку о разрезивању на чланове црквених општина Црквеноопштински савет (чл. 191 т. 6 и чл. 245 т. 3) коју одлуку одобрава Епархиски управни одбор.

Члан 264

При Патријаршиском управном одбору постоји управна канцеларија, која по упутствима и под надзором Патријаршиског управног одбора а под врховним надзором Патријарха, води управне послове црквене самоуправе.

Управна канцеларија има ова одељења: опште, економско и финансијско.

Уредбом, коју ће донети Патријаршиски савет, извршиће се преуређење ове канцеларије према финансиским приликама.

Члан 265

Средствима Цркве могу се оснивати установе, задруге и радионице за израду свећа, црквених утвари и других ствари потребних за цркву као и штампарије, књижаре и др.

Употреба свећа у цркви зависи од одобрења црквених власти.

За снабдевање верних овим израђевинама могу се оснивати нарочите црквене продавнице.

Члан 266

Чланови црквенојерархских и црквеносамоуправних тела и органа, изузев оних за које је овим Уставом друкчије прописано, примају за време свога рада дневнице, односно накнаде путних трошкова, из црквеносамоуправних средстава, према правилнику који прописује Патријаршки савет у споразуму са Светим архијерејским сабором. Исто важи и за случај кад црквени достојанственици, као и остали службеници, и иначе путују по службеној дужности ван места свога становања.

VI Прелазна наређења и завршне одредбе

Члан 267

Док се не осигурају материјална средства за издржавање тела и органа Српске православне цркве, у смислу чл. 90 овог Устава, Патријарх, централна надлештва Патријаршије и њихови службеници (канцеларије и особље Светог архијерејског синода, Патријаршког управног одбора и Великог црквеног суда), као и богословија и монашких школа, падају на терет централне касе Патријаршије; епископ, епархиски црквени суд, епархиски управни одбор и њихови службеници падају на терет епархијске касе; пароси, ђакони и црквеноопштински службеници падају на терет црквеноопштинске касе, односно парохије, а братство манастира и његови службеници на терет манастирске касе.

Доприносе за пензионо осигурање Архијереја, свештеника, црквенојерархских и црквеносамоуправних чиновника плаћају у смислу законских уредаба, она тела која их издржавају. Посебну уредбу о овоме донеће Свети архијерејски синод у споразуму са Патријаршиским управним одбором.

Принадљности службеника црквених надлештава имају бити једнообразне, а висину њихову одређује Свети архијерејски синод у сагласноети са Патријаршиским управним одбором.

Члан 268

Кад овај Устав ступи на снагу престају важити сви закони, уредбе и остали прописи који се овом Уставу противе.

Члан 269

Измене и допуне у овом Уставу Српске православне цркве од 16 новембра 1931 године донео је Свети архијерејски сабор Српске православне цркве, и ступају у живот са даном обнародовања у „Гласнику“, службеном листу Српске Патријаршије с тим, да се преко Патријаршког управног одбора накнадно прикажу Патријаршком савету.

Из седнице Светог архијерејског сабора држане у Београду дана 6/19 маја 1947 године АСБр. 46/Зап. 144 из 1947.

Претседник Светог архијерејског сабора АЕМ и ПАТРИЈАРХ СРПСКИ,
ГАВРИЛО, с. р.

Одлуке Светог архијерејског сабора у вези појединих прописа овог Устава

1. Повећање броја чланова Епархиског савета Архиепископије београдско-карловачке.

- Свети архијерејски сабор под АСбр. 51/зап. 33 из 1948 године усвојио је одлуку Светог архијерејског синода бр. 2540/зап. 693 из 1947 год. којом је број чланова Епархиског савета Архиепископије београдско-карловачке изузетно од прописа чл. 137 Устава повећан, тако да у исти улазе из Архијерејског намесништва београдског осам свештених и осам световних лица, а из Архијерејског намесништва врачарско-грожанског три свештена и три световна лица.

2. Епархија чешко-моравска у Чехословачкој уступљена под јурисдикцију Руске православне цркве. — Свети архијерејски сабор под АСбр. 24/зап. 28 из 1948 године донео је одлуку којом се Чешко-моравска епархија уступа под јурисдикцију Руске православне цркве.

3. Постављење и премештај сталног парохиског свештеника. — Свети архијерејски сабор под АСбр. 44/зап. 57 из 1952 године, донео је ову одлуку:

„Нико се не може поставити за сталног пароха без стечаја у смислу члана 166 Црквеног устава.

Стални парохиски свештеник, ако по својој молби буде премештен на другу парохију без стечаја, губи сталност“.

4. Претварања женских манастира у мушке и обратно. — У вези чл. 30 и 32 Устава, Свети архијерејски сабор под АСбр. 7/зап. 40 из 1954 године донео је ову одлуку:

„Претварање женских манастира у мушке и мушких у женске врши епархиски Архијереј и о томе извештава Свети архијерејски синод ради знања.

Затечени стални настојатељ или настојатељица по претварању манастира губе сталност“.

5. Укидање Епархије будимљанско-полимске. — Свети архијерејски сабор под АСбр. 44/зап. 70 из 1956 године донео је ову одлуку:

„На основу чл. 16 Устава Српске православне цркве укида се Епархија будимљанско-полимска.

Делови из којих је ова Епархија била састављена имају се вратити и припојити оним епархијама од којих су и узети приликом формирања ове Епархије, и то: Дабробосанској епархији враћају се ондашњи срезови: пљеваљски, нововарошки, прибојски и милешевски; Црногорско-приморској епархији ондашњи срезови: андријевички до планине Трешњевик са испоставом Плав и Гусиње, берански са испоставом Рожај и бјелопољски; Рашкопризренској епархији: срез сјенички“.